

## Redogörelse

1976/77: 21

### Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående rådets tjugofemte session

#### Till riksdagen

Nordiska rådet höll sin tjugofemte session den 31 mars—3 april 1977 i Helsingfors. Tidpunkten för sessionen hade på grund av nyval i Danmark framflyttats. Sessionen kom dessutom att förkortas en dag. 18 rekommendationer till Nordiska ministerrådet antogs rörande samarbetet på de kulturella, socialpolitiska, trafikala och ekonomiska områdena. Vidare godkändes yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet. Nordiska rådet antog därutöver ett beslut om ändring av rådets arbetsordning.

Nordiska rådets svenska delegation får överlämna bifogade berättelse angående rådets tjugofemte session jämte bilaga innehållande texten till de antagna rekommendationerna och yttrandena.

Stockholm den 18 maj 1977

För Nordiska rådets svenska delegation

OLOF PALME

*/Christer Jacobson*

## Berättelse

från Nordiska rådets svenska delegation angående rådets tjugofemte session i Helsingfors den 31 mars—3 april 1977

### 1 Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regerings-representanter*: statsminister Fälldin, statsråden Ahlmark, Antonsson, Bohman, Friggebo, Gustavsson, Johansson, Olsson, Söder, Troedsson, Turesson, Wikström och Åsling

och följande *valda medlemmar*: herrar Adamsson, Carlsson i Vikmanshyttan, Feldt, Hernelius, Jansson, Knut Johansson i Stockholm, fru Kristensson, herrar Mellqvist, Nilsson i Tvärålund, Palm, Palme, Sellgren, fru Skantz, Sundberg, herrar Sundman, Werner, Wirtén och fru Ekelund som ersättare för herr Jonasson.

Härjämte var följande *suppleanter* närvarande under sessionen: fru Johansson i Uddevalla, Lundblad, Marklund, herrar Eriksson i Ulfsbyn, Lindahl i Lidingö, Nordstrandh och Richardson.

Delegationen biträdades av sin sekreterare, kanslichef Christer Jacobson, sakkunniga och övrig personal.

Till rådets president valdes vid sessionen riksdagsman V. J. Sukse-lainen, Finland, samt till vice presidenter folketingsmand Poul Hartling, Danmark, altingsmand Jón Skaftason, Island, stortingsrepresentant Trygve Bratteli, Norge, och riksdagsman Olof Palme, Sverige.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott: juridiska utskottet med 13 medlemmar, kulturutskottet med 17 medlemmar, social- och miljöutskottet med 13 medlemmar, trafikutskottet med 13 medlemmar och ekonomiska utskottet med 22 medlemmar.

De svenska medlemmarna fördelades på följande sätt:

*Juridiska utskottet*: herr Adamsson, fru Kristensson och herr Werner.

*Kulturutskottet*: herrar Palm, Palme, fru Sundberg och herr Sundman.

*Social- och miljöutskottet*: herrar Jansson, Jonasson och fru Skantz.

*Trafikutskottet*: herrar Carlsson i Vikmanshyttan, Mellqvist och Sellgren.

*Ekonomiska utskottet*: herrar Feldt, Knut Johansson i Stockholm, Hernelius, Nilsson i Tvärålund och Wirtén.

Val företogs till Nordiska rådets *informationskommitté*. Kommittén består av tio medlemmar, två från varje land. Till svenska medlemmar omvaldes herrar Palm och Sundman.

Val företogs vidare till Nordiska rådets *budgetkommitté*. Kommittén består av tio medlemmar, två från varje land. Till svenska medlemmar i kommittén utsågs herr Feldt och fru Kristensson.

Val företogs av medlemmar till *Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté*. Kontrollkommittén består av fem medlemmar, en från varje land. Till svensk medlem utsågs herr Jansson.

Fyllnadsval företogs till *Nordiska kulturfondens styrelse*. Herr Richardson valdes härvid som ersättare för herr Mundebo för tiden 1977—78.

Vidare tillsattes ett särskilt utskott med uppgift att granska *Nordiska kulturfondens förvaltning*. I utskottet, som består av fem medlemmar och fem suppleanter, omvaldes herr Jansson med herr Carlsson i Vikmanshyttan som suppleant.

## 2 Behandlade saker

Saklistan för tjugofemte sessionen (enligt terminologin i rådets arbetsordning benämns ärendena saker) upptog 30 medlemsförslag (A-saker), 4 ministerrådsförslag (B-saker), 4 berättelser från nordiska samarbetsorgan (C-saker) och 50 meddelanden från ministerrådet och regeringarna (D-saker).

Beträffande 28 av A-sakerna och alla B-, C- och D-saker förelåg av respektive utskott före sessionen utarbetade och justerade betänkanden. Dessa saker kunde omedelbart behandlas av rådets plenarförsamling. En av A-sakerna återkallades av förslagställaren. Beträffande en annan A-sak, som ej färdigbehandlats inom utskottet före sessionen men upptagits på saklistan, avgavs betänkande under sessionen.

I rådet var dessutom anhängiga 7 A-saker, vilkas behandling i utskotten fortsätter. Likaså fortsätter behandlingen av 1 A-sak, som behandlades vid sessionen.

Vid sessionen framställdes och besvarades i plenum sammanlagt 17 frågor (E-saker), varav 13 ställts i anslutning till D-saker. Behandlingen av meddelanden fortsätter i respektive utskott.

Enligt 22 § arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session.

Tillsammans med Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet utgjorde ovan nämnda rapport underlag för en allmän debatt i rådet, den s. k. generaldebatten. Beträffande denna hänvisas till avdelning 3 nedan. Efter debattens slut lades rapporten till handlingarna. Beträffande ministerrådets berättelse se nedan.

18 rekommendationer och 5 yttranden till Nordiska ministerrådet antogs. Texten till dessa har fogats till berättelsen som bilaga. Då i det följande inte annat anges, har den rekommendation respektive det yttrande, varom är fråga, samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för rekommendationen eller yttrandet.

Rekommendationerna och yttrandena kommer att överlämnas till Nordiska ministerrådet i början av juni 1977.

I det följande lämnas en redogörelse för de behandlade sakerna. Det fullständiga materialet finns tryckt i rådsförhandlingarna, innefattande bl. a. stenografiska referat av överläggningarna.

## 2.1 Saker förberedda av juridiska utskottet

### 2.1.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till juridiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1) kapitel II: Samarbete på lagstiftningsområdet och kapitel XVII: Organisatoriska förhållanden samt de delar av kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och kapitel XVI: Samarbete i övriga frågor, som berör juridiska utskottets område.

Juridiska utskottet uppehöll sig i sitt betänkande över berättelsen vid det för det nordiska lagstiftningssamarbetet helt centrala "programmet för det nordiska lagstiftningssamarbetet på längre sikt". För femte året i rad framlade ministerrådet ett program för den nordiska lagharmoniseringen. Utskottet underströk betydelsen av det nära samarbete som förekommer mellan utskottet och ministerrådet vad gäller vidareutvecklingen av det nordiska lagstiftningsprogrammet.

Utskottet kommenterade de olika punkterna i programmet och ägnade liksom tidigare år speciellt intresse åt äktenskapslagstiftningen.

Utskottet hade under flera år mycket starkt framhållit att utskottet var berett att vidtaga långtgående åtgärder för att bevara den nordiska rättslikheten rörande äktenskapets ekonomiska rättsverkningar. Utskottet ansåg nu, att arbetet i de nordiska ländernas äktenskapskommittéer borde kunna koordineras så att möjligheterna att nå fram till gemensamma lösningar ytterligare ökades, samtidigt som det blev möjligt att presentera arbetsresultaten vid gemensam tidpunkt. Tilläggsdirektiv här om borde ges kommittéerna. Ministerrådet hade avvisat detta utskottets förslag med hänvisning till att den åsyftade koordineringen borde kunna genomföras på departementsplan. Utskottet var emellertid ej tillfreds med detta och avsåg därför att ta kontakt med de nordiska äktenskapskommittéerna för att få närmare information om de aktuella problemställningarna.

Såvitt gällde de icke-äktenskapliga samlevnadsformerna hänvisade utskottet till att rådet vid den 24:e sessionen hade anmodat ministerrådet att ta initiativ till att arbetet med att lösa de rättsliga och ekonomiska problemen i anslutning till "det papirløse ækteskab" sker i nordisk samverkan i syfte att nå fram till likartade lösningar på problemen i de nordiska länderna. Utskottet uppmanade nu ministerrådet att koordinera det arbete som pågår i olika kommittéer rörande de ekonomiska problemen i anslutning till icke-äktenskapliga samlevnadsförhållanden.

Utskottet noterade, att det fortsatta reformarbetet rörande upphovs-rättslagstiftningen numera pågår i nationella kommittéer och att arbetet på nordiskt plan koordineras i ett arbetsutskott bestående av de nationella kommittéernas ordförande. Utskottet kommer att under 1977 överväga om det finns skäl att rekommendera ytterligare koordinering på upphovsrättslagstiftningens område.

Rörande integritetsfrågorna framhöll utskottet liksom tidigare år att det är betydelsefullt att insatser görs snarast möjligt för att få till stånd så stor rättslikhet som möjligt såvitt gäller skydd mot integritetskränkningar i anslutning till automatisk databehandling av personupplysningar. Enligt utskottets uppfattning var detta en förutsättning för att dataflyktsproblemen skulle kunna lösas på ett tillfredsställande sätt. Ministerrådet skulle därför verka för att största möjliga enhetlighet skapades i ländernas nationella lagstiftning. Härvid borde eventuella gemensamma nordiska lösningar övervägas i form av t. ex. en nordisk konvention på området. Frågan om en nordisk persondatakonvention behandlade utskottet med anledning av ett medlemsförslag i rådet, för vilket närmare redogörelse lämnas här nedan.

Utskottet uppehöll sig också vid de kriminalrättsliga frågorna och särskilt vid påföljdssystemet. Utskottet ansåg att ett närmare nordiskt samarbete borde övervägas rörande möjligheterna att vidareföra den utveckling av brottspåföljderna som skett under de senaste åren. En sådan undersökning borde omfatta hela påföljdssystemet, däribland möjligheterna att begränsa användandet av frihetsstraff i kombination med tillämpning av ett mera nyanserat påföljdssystem än det som är känt i dag.

Utskottet berörde i sitt betänkande även frågor om skadeståndsrätten och de multinationella företagen.

På förslag av utskottet godkände rådet följande yttrande (nr 1.):

1. Nordiska ministerrådet anmodas att, i den omfattning som det visar sig finnas behov, ta erforderliga initiativ för att koordinera arbetet med förberedelserna av ny lagstiftning om äktenskapets ekonomiska rättsverkningar på sådant sätt att lagförslagets innehåll och tidpunkten för deras framläggande blir så sammanfallande som möjligt.

2. Nordiska ministerrådet anmodas att genom en koordinering av arbetet med problemen kring icke-äktenskapliga samlevnadsförhållanden söka skapa underlag för genomförande av likartade rättsregler på det ekonomiska området.

3. Nordiska ministerrådet anmodas att, efter avslutning av arbetet i den av ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor tillsatta arbetsgruppen rörande dataflyktsproblemen, låta dessa frågor ständigt vara föremål för särskild uppmärksamhet i syfte att skapa bästa möjliga koordinering av nationell lagstiftning samt att överväga och ta initiativ till eventuella samnordiska lösningar i form av t. ex. en konvention,

därest det kan uppstå risk för integritetskränkningar som inte tillräckligt effektivt kan avvärjas genom användande av nationella rättsregler.

4. Nordiska ministerrådet anmodas att avsluta övervägandena på vilket sätt ett närmare nordiskt samarbete rörande möjligheterna att vidareföra den utveckling av de straffrättsliga sanktionerna, som har ägt rum under senaste år, kan etableras och framlägga en rapport om dessa överväganden snarast och om möjligt före rådets session 1978.

Yttrandet antogs med 48 röster. 4 medlemmar avstod från att rösta, däribland herr Carlsson i Vikmanshyttan.

I anslutning till ministerrådets berättelse behandlade utskottet också rekommendation nr 5/1966 angående *rättssociologisk undersökning av försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen*. Utskottet ansåg mot bakgrund av företagna och pågående utredningar ytterligare åtgärder ej påkallade. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Likaså beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 29/1971 angående de *gemensamma nordiska institutionernas ställning* för sin del slutbehandlad. Härvid hänvisades till att statuterna för institutionerna nu samordnas efter enhetliga riktlinjer.

### 2.1.2 Integritetsfrågor

I ett medlemsförslag om en *nordisk konvention om gemensamma regler för godkännande av datasystem på ADB som innehåller personuppgifter m. m.* hemställdes, att rådet rekommenderar ministerrådet att som ett led i skyddet av den enskildes integritet i Norden snarast utarbeta en nordisk konvention om registrering, bearbetning, lagring och offentliggörande av persondata på ADB och om ömsesidigt godkännande av ADB-system som innehåller personuppgifter. I ett förslag till konvention mellan de nordiska länderna skisserades sådana gemensamma regler.

Utskottet hänvisade till den samnordiska arbetsgrupp som tillsatts av ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor. Arbetsgruppen har till uppgift dels att kartlägga arten och omfånget av de rättsliga problem som har anknytning till dataflykt och överföring av data, dels att framlägga förslag om hur lagstiftningen i de enskilda länderna bör utformas med tanke på lösningarna av dessa frågor. Resultaten av övervägandena i denna arbetsgrupp skulle enligt utskottets uppfattning komma att visa om det för närvarande fanns behov av ett formellt nordiskt samarbete baserat på en konvention. Arbetsgruppens undersökningar tillmötesgick de önskemål som låg till grund för medlemsförslaget. Utskottet understök att oavsett resultatet av arbetsgruppens arbete borde de nordiska länderna ha nära kontakt vid behandlingen av dessa frågor, särskilt vad gäller en koordinering av de kommande årens nationella lagstiftning på området.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

*2.1.3 Nordiska rådet — offentliga utskottsutfrågningar, regeringsberättelser angående det nordiska samarbetet, självständig färöisk representation i rådet och justeringar av rådets arbetsordning*

Ett medlemsförslag hade väckts av dåvarande rådsmedlemmen herr Helén om *offentliga utskottsutfrågningar i rådet*. I förslaget hemställdes att rådet beslutar att offentliga utfrågningar kan äga rum i rådet och uppdrar åt rådets presidium att utarbeta förslag till ändring av rådets arbetsordning i enlighet härmed. Juridiska utskottet hänvisade till de uttalanden som gjorts av rådets nationella delegationer och av rådets övriga utskott, vilka samtliga hade ställt sig negativa till förslaget. Inom svenska delegationen hade dock reservation avgivits med bifall till förslaget. Utskottet underströk att det fanns ett behov av en utbyggnad av den information som ges allmänheten om det nordiska samarbetet. En sådan ökad information kunde dock ske utan att utskottens möten öppnades för allmänheten.

Utskottet ansåg således att rådet inte skulle företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

Mot utskottets förslag hade två av utskottets medlemmar, bl. a. fru Kristensson, reserverat sig. Reservanterna anförde att enligt artikel 43 i Helsingforsavtalet borde största möjliga offentlighet iakttas i det nordiska samarbetet. Offentliga utskottsutfrågningar i Nordiska rådet skulle härvid utgöra ett värdefullt inslag och kunna bidra till att skapa ökad debatt om de nordiska frågorna.

Rådet följde utskottets förslag och beslöt att ej företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

Herr Helén hade i ett medlemsförslag om *avgivande av regeringsberättelser om det nordiska samarbetet till de nordiska parlamenten* föreslagit att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Island och Sverige att årligen avge en rapport om det nordiska samarbetet till respektive parlament. I medlemsförslaget åberopades det förfarande som tillämpas i norska stortinget, där den norska regeringen årligen i form av en stortingsmelding rapporterar om det nordiska samarbetet. Utskottet ansåg att parlamenten borde stimuleras till en bredare debatt om innehållet i och omfattningen av det nordiska samarbetet. Utskottet fann emellertid inte att den information som i dag ges i de nationella parlamenten kunde betecknas som otillfredsställande. Däremot kunde den förbättras.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

I ett medlemsförslag, väckt av rådsmedlem från Färöarna, hade hemställts att rådet måtte anmoda presidiet att utarbeta och förelägga rådet

förslag till sådana ändringar i rådets avtal att *Färöarna blir självständig medlem i rådet*.

Utskottet hade vid sessionen inte erhållit erforderligt remissmaterial för att kunna ta slutlig ställning till medlemsförslaget. Behandlingen av förslaget fortsätter därför i utskottet.

I en rapport från rådets presidium hemställde presidiet att rådet måtte fatta beslut om vissa *ändringar i rådets arbetsordning*. Juridiska utskottet hade tillstyrkt förslagen till ändringar, som omfattar införande i arbetsordningen av de s. k. fasta kommittéerna, dvs. budgetkommittén och informationskommittén. Vidare föreslogs viss justering av tidsfristen för överlämnande av berättelser och meddelanden samt av bestämmelsen om utsändande av vissa utredningar.

Rådet biföll presidiets hemställan.

#### 2.1.4 Nordisk samverkan mot politiska våldsdåd

Med anledning av meddelande om rekommendation nr 31/1973 om *samverkan mot politiska våldsdåd med internationell bakgrund* inom nordiskt område hade fru Kristensson upprepat sin fråga från föregående session om vilka direktiv och vilket tidsprogram ministerrådet fastställt eller planerat att fastställa för det fortsatta arbetet med rekommendationen.

Av svaret framgick bl. a. att arbetet just slutförts inom den nordiska ämbetsmannagrupp som haft att utreda de med anledning av rekommendationen aktuella frågorna. Arbetsgruppen ansåg att det redan nu finns regler och ett nordiskt samarbete som anses kunna erbjuda tillfredsställande medel för att förebygga sådana våldshandlingar som rekommendationen avser. Fru Kristensson, som ansåg handläggningen av frågan synnerligen långsam, fann det självklart att ministerrådet och rådet måste få tillfälle att bedöma arbetsgruppens slutsats.

#### 2.1.5 Nordisk språkkonvention

Fråga hade ställts av en finländsk rådsmedlem i anslutning till rekommendation nr 29/1966 om *nordisk språkkonvention* huruvida ministerrådet var berett att skyndsamt låta utreda förutsättningarna för genomförande av en nordisk språkkonvention, särskilt med avseende på språkservice på vissa från praktisk synpunkt betydelsefulla områden såsom rättshjälp, social- och hälsovård och arbetsmarknad.

Av svaret framgick att, förutom den nordiska arbetsgrupp som 1973 tillsatts med anledning av rekommendationen, en finländsk arbetsgrupp under den gångna vintern utrett frågan ur finländsk synvinkel. På basis av detta förslag skulle Finlands ståndpunkt till frågan om avgränsningar av konventionens tillämpningsområde samt uppläggningsen av konventionen komma till uttryck i den nordiska arbetsgruppen. I svaret underströks den stora betydelse den tilltänkta språkkonventionen kommer att få framför allt för Finland och Sverige.



### 2.1.6 Nordiskt patentsamarbete

I anslutning till meddelande om rekommendation nr 11/1973 om *nordiskt patentsamarbete* hade herr Hernelius ställt fråga till ministerrådet om vilka verkningar den sannolika splittringen på det patenträttsliga området i Norden kunde komma att få för det nordiska industriella samarbetet.

Av svaret framgick att det kan förväntas att de nordiska länderna (utom Island) kommer att genomföra likartade ändringar i den gällande lagstiftningen så att den överensstämmelse som nu finns såvitt gäller nationella patent och patentansökningar kommer att bestå, oavsett hur länderna kommer att ställa sig till de internationella konventionerna. Även om de nordiska länderna intar olika hållningar till patentkonventionerna, kommer detta inte att medföra någon märkbar ändring av det industriella samarbetet mellan de nordiska länderna, var ministerrådets konklusion.

Herr Hernelius fann svaret inte helt lättolkat och uttalade förhoppningen att konklusionen i svaret skulle visa sig vara riktig.

### 2.1.7 Medborgarskapsfrågor

Av meddelandena om rekommendationerna nr 6/1970 angående *lagstiftning beträffande medborgarskap för barn* och nr 7/1970 angående *jämlikhet vid naturalisation* fann utskottet att de förslag som framlagts av en med anledning av rekommendationerna tillsatt arbetsgrupp i utredningen "Medborgarskap för barn och jämlikhet vid naturalisation" — förslag som utskottet ställt sig bakom — nu är på väg att genomföras i de nordiska länderna. Utskottet ansåg sig kunna följa det vidare arbetet med frågorna i ministerrådets årliga berättelse om det nordiska samarbetet. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationerna för rådets del slutbehandlade.

## 2.2 Saker förberedda av kulturutskottet

### 2.2.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till kulturutskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1) kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet (i berörda delar) och kapitel III: Kulturellt samarbete.

I sitt betänkande över ministerrådets berättelse framförde kulturutskottet inledningsvis generella synpunkter på det nordiska kultursamarbetet. Härvid framhölls att sedan kulturavtalets tillkomst hade de konkreta samarbetsresultaten på kulturområdet ökat påtagligt. Utskottet pekade bl. a. på tillkomsten av Nordiskt samiskt institut och Nordiskt vulkanologiskt institut samt på beslutet att upprätta ett kulturcentrum

i Tórshavn och ett konstcentrum på Sveaborg. Vidare omnämndes inrättandet av de fasta stödordningarna för ungdomsarbete. Utskottet uppmärksammade att det utöver den nordiska kulturbudgeten anvisades betydande nationella belopp för verksamheter som föll inom ramen för det nordiska kulturavtalet. Någon redovisning för dessa belopp gavs emellertid inte. Utskottet ansåg det önskvärt att rådet erhöll en samlad redovisning också av dessa medel.

Utskottet framhöll nödvändigheten av en betydande ökning av anslaget till Nordiska kulturfonden med tanke på det stora antalet ansökningar som fonden mottog. Vidare anfördes att förutsättningar borde skapas för att årligen kunna anordna nordiska universitetskurser i historia. Utskottet pekade på att historiekurserna indirekt hade stor betydelse när det gällde att öka kännedomen om de nordiska grannländerna bland skolungdomen. På forskningsområdet framhöll utskottet att samarbetet rörande jämförande nordisk samhällsforskning borde byggas ut i enlighet med en av rådet år 1975 antagen rekommendation om nordisk komparativ samhällsforskning. Bland de allmänna kulturella frågorna underströks bl. a. vikten av att konkreta planer framlades för folkrörelsernas deltagande i det nordiska samarbetet innan den försöksordning, som gällde stöd till samarbete mellan de nordiska folkbildningsorganisationerna, avslutats.

På förslag av kulturutskottet godkände rådet följande yttrande (nr 2):  
Nordiska rådet anser

1. att anslaget till Nordiska kulturfonden skall skrivas upp betydligt,
2. att det till rådet bör lämnas en samlad redovisning för de medel utöver kulturbudgeten som på nationellt plan anvisas för sådan verksamhet som faller inom ramen för kulturavtalet,
3. att förutsättningar bör skapas att årligen anordna nordiska universitetskurser i historia,
4. att samarbetet beträffande jämförande nordisk samhällsforskning bör byggas ut i enlighet med rek. nr 15/1975 och
5. att konkreta planer för folkrörelsernas deltagande i det nordiska samarbetet bör framläggas i god tid före utgången av den försöksordning som gäller stöd till samarbete mellan de nordiska folkbildningsorganisationerna.

Yttrandet antogs med 53 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

## 2.2.2 Utbildningssamarbete

I ett medlemsförslag om *gemensam nordisk insats för att öka undervisningsutbudet i nordiska språk vid utländska universitet och läroanstalter*, väckt av bl. a. herrar Hammarberg, Mundebo och fru Nilsson i Kristianstad, hade hemställts att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att undersöka hur undervisningsutbudet i nordiska språk

vid utländska universitet och läroanstalter kan samordnas och byggas ut genom gemensam nordisk insats.

I sitt betänkande framförde utskottet att det var medvetet om att en samordning och gemensam prioritering av undervisningsutbudet i nordiska språk utomlands var ett svårt problem att lösa. Utskottet var emellertid övertygat om att en samlad nordisk insats skulle vara fördelaktig även ur nationell synvinkel.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 13) till Nordiska ministerrådet att undersöka och lägga fram förslag om hur undervisningsutbudet i nordiska språk vid utländska universitet och läroanstalter skall kunna ökas genom nordiskt samarbete om insatserna. Rekommendationen antogs med 61 röster mot 2.

Av meddelande om rekommendation nr 9/1971 angående *samnordisk utbildning för bibliotek, arkiv och informatik* framgick att en av uppgifterna för det nya nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information, Nordinfo, som inlett sin verksamhet den 1 januari 1977, var att uppmärksamma behovet av utbildning på de områden som nämns i rekommendationen. Då det nu existerade ett nordiskt organ, som kunde handha de i rekommendationen anvisade uppgifterna, ansåg utskottet att rekommendationens syfte hade uppnåtts. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 10/1971 angående *samnordisk utbildning av konservatorer* noterade utskottet att den försöksverksamhet med vidareutbildning av konservatorer som pågått 1974—75 nu utvärderats och att det härvid framkommit att det skulle vara av värde om kursverksamheten kunde fortsätta på permanent bas. Sedan meddelandet hade avgivits hade utskottet informerats om att principbeslut hade fattats om samnordisk vidareutbildning av konservatorer och att denna kursverksamhet införts på kulturbudgeten. Rekommendationens syfte hade därmed uppnåtts. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelande om rekommendation nr 18/1973 angående *högre skoglig utbildning* framgick att den kommitté som tillsattes 1974 för att utreda de i rekommendationen aktualiserade frågorna avgivit sin rapport i december 1975. Kommittén ansåg att förutsättningar för en samordning av den högre skogliga utbildningen i Norden var goda. Den hade föreslagit att ett fast samarbetsorgan skulle tillsättas för en försökstid av tio år, att erforderliga medel skulle ställas till samarbetsorganets förfogande samt att samarbetsorganets stadgar skulle fastställas enligt förslaget. Rekommendationens syfte hade därmed uppnåtts. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 17/1975 angående *utvidgat samarbete mellan de nordiska journalisthögskolorna*

konstaterade utskottet att syftet med rekommendationen hade förverkligats i tillfredsställande grad då medel i det preliminära förslaget till budget för 1978 ställts till förfogande för ett nordiskt seminarium för lärare vid journalisthögskolor. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

### 2.2.3. *Forskningssamarbete*

Ett medlemsförslag om *inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för lantbrukskooperationen* hade väckts av bl. a. herrar Mundebo och Sundman. I medlemsförslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att upprätta ett nordiskt forskningscentrum för lantbrukskooperationen.

Kulturutskottet underströk i sitt betänkande behovet av en intensifierad forskning rörande lantbrukskooperationen på såväl nationellt som nordiskt plan. Med tanke på att de disponibla medlen var begränsade ansåg utskottet, att det var både önskvärt och naturligt att man strävade efter att koordinera och centralisera forskningsansträngningarna i de enskilda länderna genom ett utökat nordiskt samarbete på detta forskningsområde. Däremot kunde utskottet inte omfatta de delar av medlemsförslaget som gällde forskningssamarbetets kommande organisation genom inrättandet av ett nytt forskningscentrum. Utskottet ansåg i likhet med de flesta av remissinstanserna, att det skulle vara ändamålsenligare att utöka stödet till den nordiska forskningen rörande lantbrukskooperation via t. ex. Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning eller annat samarbetsorgan av motsvarande karaktär.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 15) till Nordiska ministerrådet att stödja det nordiska forskningssamarbetet rörande lantbrukskooperationen. Rekommendationen antogs med 52 röster mot 3. 1 medlem avstod från att rösta.

Av meddelande om rekommendation nr 26/1972 angående *nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap* framgick att ministerrådet fortfarande var tveksamt till det ändamålsenliga i att nu inrätta ett institut av det slag som rekommendationen förutsatte. Det framgick vidare att vissa av de frågor som aktualiserats i rekommendationen skulle komma att beaktas i samband med beredningen av rekommendation nr 15/1975 om utbyggt nordiskt samarbete beträffande nordisk komparativ samhällsforskning.

Kulturutskottet delade ministerrådets uppfattning att det i dagens läge inte var ändamålsenligt att inrätta ett nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap. Utskottet fann det dock väsentligt att man så långt det var möjligt strävade efter att uppnå syftet med rekommendationen på annat sätt. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Av meddelande om rekommendation nr 17/1974 angående *freds- och*

*konfliktforskning* framgick att Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning, med anledning av rekommendationen avgivit ett förslag till utbyggnadsprogram för sin verksamhet. Utskottet konstaterade att, då nämnda kommitté årligen avgav berättelse till rådet, hade utskottet möjlighet att följa utvecklingen på samarbetsområdet freds- och konfliktforskning. Utskottet fann att rekommendationens syfte hade uppnåtts. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

#### 2.2.4 Allmänskulturellt samarbete

Ett medlemsförslag om *utförsel av antikviteter från de nordiska länderna* hade väckts av bl. a. herrar Sellgren och Sundman. I medlemsförslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att utreda möjligheterna att bevara äldre nordiska kulturföremål i de nordiska länderna.

Utskottet konstaterade i sitt betänkande att det fanns behov av ett skydd mot utförsel av nordiska kulturföremål av musealt eller antikvariskt värde. Detta skydd kunde enligt utskottets bedömning inte åstadkommas på annat sätt än genom lagstiftning i de enskilda länderna. För att undvika export via annat nordiskt land borde likartade bestämmelser eftersträvas. En harmonisering av lagstiftningen på området skulle dessutom underlätta tullmyndigheternas kontroll av bestämmelsernas efterlevnad, vilket med tanke på tullens begränsade kontrollmöjligheter skulle vara till gagn för samtliga nordiska länder.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 14) med hemställan till de nordiska regeringarna 1) att vidtaga åtgärder för att lagstiftningsvägen skapa ett skydd mot utförsel av kulturföremål av musealt eller antikvariskt värde från respektive land samt 2) att sträva till att den nordiska lagstiftningen om skydd mot utförsel av sådana kulturföremål harmoniseras utan att skyddet i något enskilt land därvid försvagas. Rekommendationen antogs med 57 röster mot 1. 1 medlem avstod från att rösta.

Herr Sundman hade i ett medlemsförslag om *samnordisk insats för främjande av cirkuskonsten* föreslagit att rådet skulle rekommendera Nordiska ministerrådet att undersöka på vilket sätt cirkuskonsten i Norden kan främjas, däribland möjligheten att inrätta ett nordiskt cirkuscentrum.

I sitt betänkande över medlemsförslaget konstaterade utskottet att det fanns ett behov av stöd för bevarande av cirkuskonsten i Norden som en inhemsk konststart, men utskottet hade inte någon bestämd uppfattning om i vilka former och på vilket plan ett sådant stöd borde ges. Tanken på ett cirkuscentrum fann utskottet knappast realistisk. Detta gällde också förslaget om ett cirkusmuseum. Utskottet hade noterat att statens kulturråd i Sverige fått i uppdrag att utreda frågan om sam-

hällsstöd till cirkuskonsten samt att företa en översyn av utbildningen vid de statliga scenskolorna. Med tanke på att problemen inom cirkuskonsten syntes vara gemensamma för de nordiska länderna, hade utskottet svårt att finna några skäl för ytterligare utredningar av frågan. Det borde vara fullt möjligt för kulturavtalets organ att hålla sig underlättade om de pågående utredningarnas arbete och dra nytta av de uppnådda resultaten till gagn för cirkuskonsten i Norden.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Dåvarande rådsmedlemmen herr Helén hade väckt ett medlemsförslag om *förbättrad språkförståelse i Norden och i det nordiska samarbetet*. I förslaget hemställdes att Nordiska ministerrådet snarast framlade ett samlat handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden och i det nordiska samarbetet.

Utskottet noterade i sitt betänkande att i respektive land arbetsgrupper tillsatts med uppgift att bl. a. sammanställa en idésamling för undervisningen i grannspråk för samtliga skolstadier. Avsikten var även att radio och TV skulle kunna utnyttjas i högre grad än tidigare i undervisningen. I början av år 1975 avgavs ett betänkande rörande det nordiska utbytet av lärare och elever. I detta betänkande föreslogs kraftigt ökade nationella anslag för dessa ändamål. Utskottet ansåg, att universitets- och högskoleundervisning i grannspråk inte uteslutande skulle bedrivas genom nordiska kurser i språk och litteratur utan att det också borde finnas möjligheter till grannspråksundervisning på fast basis vid de olika universiteten och högskolorna. Möjligheterna att anordna samnordisk fortbildning i grannspråksundervisningen borde även övervägas. Utskottet konstaterade såvitt gällde ett samlat handlingsprogram för förbättrad nordisk språkförståelse att det för närvarande inte fanns något samnordiskt organ som skulle kunna ta sig an uppgiften och därefter sörja för dess genomförande. Utskottet hänvisade till betänkandet "Nordiskt språksekretariat", som utarbetats i anledning av rådets rekommendation nr 6/1976 om nordiskt språksamarbete. Uppgiften att utforma ett handlingsprogram för ökad språkförståelse i Norden och att föreslå åtgärder för dess förverkligande skulle enligt utskottets uppfattning utgöra en naturlig arbetsuppgift för ett nordiskt språksekretariat.

Utskottet föreslog därför en rekommendation till Nordiska ministerrådet att snarast framlägga ett samlat handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden och i det nordiska samarbetet. Rådet antog en rekommendation (nr 12) i enlighet med utskottets förslag. Rekommendationen antogs med 61 röster.

Ett medlemsförslag om *en undersökning av kulturindustrins påverkan i de nordiska länderna* hade väckts av bl. a. herr Wiklund. I medlemsförslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att låta utföra en undersökning av kulturindustrin i de nordiska länderna,

med speciell uppmärksamhet vid den internationella kulturindustrins inflytande.

Kulturutskottet förordade i sitt betänkande en undersökning särskilt av den internationella kulturindustrin och dess inflytande i de nordiska länderna och pekade även på vissa andra frågor, särskilt på begreppet "skräpkultur", vilket inte definierats i förslaget. Utskottet ansåg inte att likhetstecken borde sättas mellan kommersiell kultur och skräpkultur. Utskottet underströk även vikten av att en undersökning av kulturindustrin i de nordiska länderna inte uppfattades som ett försök till intrång i yttrandefriheten. Utskottet ansåg det utomordentligt viktigt att kulturindustrins inflytande på barn- och ungdomskulturen klarlades liksom att orsakerna klargjordes till den stora efterfrågan på alster, vars kulturella värde inte kunde anses vara särskilt stort.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 16) med hemställan till Nordiska ministerrådet att låta utföra en undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna med särskild hänsyn till hur den internationella masskulturindustrin påverkar kulturlivet. Rekommendationen antogs med 59 röster mot 2.

I ett medlemsförslag om *utvecklande av de nordiska ländernas fonogramarkiv*, väckt av bl. a. fru Skantz och herr Wiklund, hade hemställts att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna att utveckla samarbetet mellan fonogramarkiven i de nordiska länderna och speciellt undersöka möjligheterna att grunda en samnordisk datakatalog över fonogram.

Utskottet konstaterade i sitt betänkande att, även om situationen i de enskilda länderna inte på alla punkter överensstämde, behövde inte detta omöjliggöra medlemsförslagets förverkligande, utan ett nordiskt initiativ kunde i stället vara ägnat att ge eftertryck åt de nationella strävandena. Utskottet var övertygat om att de i medlemsförslaget omtalade problemen var av den arten att en nordisk lösning av dem var den mest ändamålsenliga.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 17) till Nordiska ministerrådet med hemställan om att utreda möjligheterna att utveckla samarbetet mellan fonogramarkiven i de nordiska länderna och särskilt undersöka möjligheterna att upprätta en samnordisk datakatalog över fonogram. Rekommendationen antogs med 58 röster mot 1.

Bl. a. herrar Carlsson i Vikmanshyttan och Sundman hade i ett medlemsförslag om *firandet av Nordens dag vid fastställd tidpunkt årligen i hela Norden* hemställt att rådet rekommenderar ministerrådet att låta utreda frågan om möjligheten att i de nordiska ländernas kalendrar införa en anteckning om Nordens dag, som skulle firas årligen i hela Norden vid en viss angiven tidpunkt och vars syfte vore att sprida ökad information om både officiellt och frivilligt nordiskt samarbete i organisationer, skolor, olika institutioner, massmedia m. m.

Utskottet framhöll i sitt betänkande att det behövdes en intensifiering av informationen om Norden och det nordiska samarbetet inom undervisningsväsendet och folkrörelserna, på det fackliga planet liksom i massmedierna. Utskottet önskade dock understryka vikten av att denna information gavs kontinuerligt på alla plan och i lättillgänglig form. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det inte var ändamålsenligt med en kalenderfäst "Nordens dag".

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. herr Sundman om *åtgärder för ökad spridning av nordisk film inom Norden* med hemställan att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder för att etablera ett permanent samarbete med syfte att öka spridningen av nordisk film inom Norden, varvid möjligheterna att upprätta ett samsarbetsorgan för detta ändamål särskilt bör övervägas.

Utskottet framförde i sitt betänkande att det var enigt med förslagsställarna i att nordisk film borde distribueras till så stora åskådargrupper som möjligt i de enskilda länderna och att det borde läggas särskild vikt vid den uppsökande verksamheten. Vidare ansåg utskottet att det med nordiska medel borde kunna anskaffas kopior av de viktigaste nordiska filmerna. Filmdistributionen borde omfatta såväl spelfilmer som kort-, barn- och ungdomsfilmer. Vad däremot gällde de i medlemsförslaget skisserade åtgärderna om upprättandet av ett filmbibliotek och ett centralt dataarkiv, liksom åtgärderna att överhuvudtaget arbeta för att öka intresset för nordisk film, ansåg utskottet att dessa uppgifter kunde anförtros existerande organisationer. Utskottet var av den åsikten att antalet nordiska filmer i TV-programmen kunde vara betydligt större än vad som i allmänhet var fallet i dag. Utskottet ansåg också att det är ytterst viktigt att åtgärder vidtogs till stöd för produktion av nordiska barn- och ungdomsfilmer.

Rådet antog på förslag av utskottet en rekommendation (nr 18) till Nordiska ministerrådet att undersöka och lägga fram förslag till ett permanent samarbete med syfte att öka spridningen av nordisk film inom Norden. Rekommendationen antogs med 53 röster mot 1. En medlem avstod från att rösta.

I anslutning till meddelande om rekommendation nr 14/1972 angående *utgivande av en nordisk historia* hade fråga ställts av herr Palm till ministerrådet dels om i vilken takt det fortsatta arbetet med temahäften skulle komma att bedrivas, dels om det i planerna ingick att också utge en översiktlig lärobok i nordisk historia som kunde användas såväl i skolundervisning som folkbildningsarbete.

Av svaret framgick att ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete år 1975 beviljat medel för utarbetande av sex temahäften, som genom att vara probleminriktade skulle svara mot den undervis-



ning som ges i historia vid de nordiska universiteten. Vidare upplystes att manuskript till ett av häftena nu förelåg färdigt samt att hela serien beräknades vara färdig under 1978. Beträffande herr Palms andra fråga om en översiktlig lärobok också kommer att utges meddelades att några sådana planer inte förelåg. Däremot fanns förslag till andra intressanta historiska ämnen som skulle kunna tas upp i en häftserie.

Med anledning av meddelande om rekommendation nr 15/1976 angående *åtgärder för att stärka det samiska kulturlivet* hade herr Carlsson i Vikmanshyttan ställt fråga till ministerrådet om ministerrådet hade för avsikt att tillsätta en arbetsgrupp i enlighet med rådets rekommendation och, om så ej var fallet, vilka åtgärder ministerrådet avsåg att vidta för att bevara och utveckla det samiska kulturlivet.

Av svaret, som lämnades av statsrådet Wikström, framgick att kultursekretariatet fått i uppdrag att ordna en överläggning mellan nordiska och nationella organ om formerna för bidrag till Nordiska samerådet och samekonferensen samt att dessa överläggningar också borde gälla riktlinjerna för arbetet med samekulturfrågor. Ytterligare framgick att dessa överläggningar skulle komma att hållas i september och att som resultat av dessa den efterlysta utredningen skulle komma att tillsättas.

I anslutning till meddelande om rekommendation nr 16/1975 angående *utvidgat nordiskt idrottssamarbete* hade fråga ställts till ministerrådet av herr Mellqvist huruvida konkreta åtgärder under året skulle komma att vidtagas för att främja det nordiska idrottssamarbetet, inklusive att ställa medel till förfogande för lämpligt projekt.

Av svaret framgick att en arbetsgrupp tillsatts med anledning av rekommendationen och att arbetet inom denna enligt ministerrådets uppfattning särskilt skulle inriktas på samarbetet inom breddidrott, barnidrott och ungdomsidrott samt utvecklingen av idrottsutbudet för funktionshämjade. Av budgetmässiga skäl fanns små möjligheter att vidtaga åtgärder av någon reell betydelse före 1978.

Fråga hade ställts till ministerrådet av en av rådets finländska medlemmar om ministerrådet hade för avsikt att vidtaga åtgärder för att åstadkomma en mer balanserad och mot syftena svarande fördelningsmetod när det gäller *översättningsstödet till den nordiska grannlandslitteraturen*. Av svaret framgick att stödordningen för grannlandslitteratur var en försöksordning på fyra år. En slutlig utvärdering beräknades vara gjord i god tid före försöksordningens utgång år 1979. Ministerrådet var uppmärksam på att det förelåg vissa problem såvitt gällde fördelning av stödet till översättning av grannlandslitteratur. Ministerrådet uttalade emellertid förhoppning om att uppnå en bättre balans rörande översättningsstödet till nordisk grannlandslitteratur.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 18/1969 angående *musiksamarbete* noterade kulturutskottet med tillfredsställelse att det nordiska musiksamarbetet fr. o. m. 1977 upptogs som fast post på

den nordiska kulturbudgeten. Frågan om nordisk musik på grammofonskiva i enlighet med rekommendationens syfte borde nu kunna föras vidare. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelande om rekommendation nr 25/1969 angående *stereofoniska radioutsändningar* framgick att Danmark, Finland och Sverige infört pilottonsystemet som tekniskt system för stereofoniska radioutsändningar. Det ansågs vidare helt klart att också Norge skulle komma att välja detta system. Då syftet med rekommendationen därmed uppnått beslöt rådet på förslag av utskottet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 21/1973 angående *centrum för konstförmedling* konstaterade utskottet att ministerrådet fattat beslut om att upprätta ett konstcentrum på Sveaborg. Beslutet hälsades med tillfredsställelse av utskottet. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen för slutbehandlad.

## 2.3 Saker förberedda av social- och miljöutskottet

### 2.3.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till social- och miljöutskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet (i berörda delar), kapitel IV: Socialpolitiskt samarbete, kapitel V: Arbetsmarknadssamarbete, kapitel VI: Arbetsmiljösamarbete, kapitel VII: Miljövårdssamarbete och kapitel XVI: Samarbete i övriga spörsmål (i berörda delar).

En redovisning av utskottets synpunkter på de olika avsnitten återfinnes nedan under rubrikerna arbetsmiljö, arbetsmarknadsfrågor, social- och hälsovårdsfrågor och miljövårdsfrågor.

På förslag av utskottet godkände rådet följande yttrande (nr 3):

I. Gemensamma åtgärder bör skyndsamt vidtagas för bekämpningen speciellt av bruket av tunga narkotiska preparat som morfin, morfinbas och heroin.

II. Ändringarna i den nordiska läkaröverenskommelsen beträffande principer för vinnande av specialistkompetens bör snarast träda i kraft.

III. Överenskommelsen om internordisk giltighet för recept bör träda i kraft i april 1977.

IV. En tidsplan för slutförandet av arbetet med upprättandet av ett nordiskt hälsokortsystem bör fastställas.

V. En överenskommelse, om att förmedling av arbetskraft till primär- och sekundärkommuner eller motsvarande rekommenderas ske via den offentliga arbetsförmedlingen, bör ingås mellan Finland och Sverige.

VI. Det nordiska samarbetet beträffande yrkesvägledarutbildning bör ges hög prioritet i ministerrådets arbete.

VII. Utredningen om nordiskt utbyte av förvaltningstjänstemän bör snarast slutföras och resultaten därav delges Nordiska rådet.

VIII. Ett reviderat nordiskt handlingsprogram på miljövårdsområdet bör utarbetas till rådets 26:e session.

IX. Danmark bör skyndsamt ratificera konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö. De nordiska länderna bör samfällt verka för en snabb ratifikation av övriga, icke-nordiska signatärmakter.

X. Ett nordiskt handlingsprogram för samarbete i jämställdhetsfrågor bör utarbetas och föreläggas Nordiska rådets 26:e session.

XI. Arbetet med att skydda och bevara särskilt värdefulla myrmarker i de nordiska länderna bör utvidgas och intensifieras.

Yttrandet antogs med 36 röster.

### 2.3.2 Arbetsmiljöfrågor

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* konstaterade utskottet med tillfredsställelse att ett handlingsprogram på arbetsmiljöområdet utarbetats och underströk att för att detta program skulle få effekt ekonomiska resurser måste ställas till förfogande.

Ministerrådsförslaget om *handlingsprogram på arbetsmiljöområdet*, som framlagts till Nordiska rådets 25:e session, utgick bl. a. från två av rådets rekommendationer vid 24:e sessionen, nämligen rekommendation nr 13/1976 angående giftiga och farliga ämnen i arbetslivet och rekommendation nr 14/1976 angående nordiskt handlingsprogram på arbetsmiljöområdet.

Utskottet konstaterade i sitt betänkande att programmet inte avsåg att täcka alla i de nordiska länderna förekommande aktiviteter på arbetsmiljöområdet, utan inriktats på de områden där samarbete var möjligt samt fått formen av ett ramprogram som skulle kunna revideras efter hand. Nordiska rådets organ borde beredas möjlighet att medverka i det fortlöpande revisionsarbetet. Vidare framhöll utskottet, att flera av de önskemål som utskottet givit uttryck för i sitt betänkande i ärendet inför 24:e sessionen inte hade beaktats i handlingsprogrammet. Det gällde önskemålen om utarbetandet av en nordisk arbetsmiljökonvention, inrättandet av en samnordisk databank för arbetsmiljöforskning samt inrättandet av ett centralt nordiskt produktkontrollorgan.

Utskottet konstaterade att flera av de konkreta projekten i handlingsprogrammet återfanns redan i budgetprogrammet för år 1977 från den nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor och ville understryka betydelsen av den konkretisering som ämbetsmannakommittén avsåg att genomföra beträffande ramarna för 1978 års minister-

rådsbudget. I den mån som denna konkretisering inte blev mycket långtgående fanns en risk för att resultatet av det nordiska handlingsprogrammet på arbetsmiljöområdet inte skulle bli särskilt påtagligt. Dock borde framhållas att verkningarna vad beträffar nordiskt samarbete även av en relativt liten ekonomisk insats kunde bli stora.

På förslag av utskottet antog rådet följande rekommendation (nr 8): Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att fastställa ett nordiskt handlingsprogram på arbetsmiljöområdet i enlighet med framlagt ministerrådsförslag och 2. att därvid särskilt beakta följande punkter: a) utarbeta förslag till en nordisk arbetsmiljökonvention b) etablera ett partssammansatt nordiskt samarbetsorgan för arbetsmiljöforskning c) utreda förutsättningarna för inrättande av en nordisk fond för arbetsmiljöforskning d) utreda förutsättningarna för inrättande av en samnordisk databank för arbetsmiljöforskning e) vidtaga åtgärder i syfte att förbättra statistiken över yrkessjukdomar och sjukdomssymptom som kan misstänkas vara orsakade av förhållanden inom arbetslivet f) utreda förutsättningarna för inrättandet av ett centralt nordiskt produktkontrollorgan g) vidtaga ytterligare åtgärder för att kartlägga förekomsten av psykosociala faktorer i arbetslivet h) vidareutveckla det nordiska samarbetet i gränsvärdesfrågor. Rekommendationen antogs med 59 röster mot 1.

I ett medlemsförslag om *förkortning av arbetstiden* hade bl. a. herrar Mundebo och Palm hemställt, att rådet måtte rekommendera de nordiska regeringarna att 1) verka för att det långsiktiga målet för en arbetstidsförkortning bör vara sex timmars arbetsdag samt att 2) utreda de samhällsekonomiska och sociala konsekvenser som en betydande arbetstidsförkortning kommer att medföra.

Utskottet konstaterade att verkningarna för samhällets ekonomi och arbetsmarknad kunde bli vidsträckta om en omfattande arbetstidsförkortning genomfördes. Då dessa verkningar torde bli relativt likartade i de nordiska länderna, ansåg utskottet det värdefullt att i möjligaste mån samordna den erforderliga utredningsverksamheten på nordiskt plan. Utskottet tillstyrkte däremot inte medlemsförslagets punkt om en arbetstidsförkortning till sex timmars arbetsdag. Utskottet framhöll att målet för veckoarbetstiden borde bestämmas av varje land med hänsyn till dess förutsättningar och behov.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 6) enligt vilken rådet rekommenderar ministerrådet att utreda de samhällsekonomiska och sociala konsekvenser som en betydande arbetstidsförkortning kommer att medföra. Rekommendationen antogs med 56 röster.

Sedan ett nordiskt handlingsprogram på arbetsmiljöområdet förelagts rådets 25:e session i form av ett ministerrådsförslag, beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendationerna nr 13/1976 om *giftiga och farliga ämnen i arbetslivet*, nr 14/1976 om *nordiskt handlingspro-*

gram på arbetsmiljöområdet samt nr 5/1974 om nordisk försöksverksamhet för att motverka stress i arbetsmiljön för rådets del vara slutbehandlade.

### 2.3.3 Arbetsmarknadsfrågor

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* uttryckte utskottet sin uppskattning över det arbete som utförts inom ministerrådet med förverkligandet av det samarbetsprogram, som antogs i november 1975 av ministerrådet efter tillstyrkan av Nordiska rådet. Sålunda hade utredningsprojekt igångsatts bl. a. om arbetskraftens och kapitalets rörlighet samt om problem i samband med olaglig rekrytering och förmedling av arbetskraft och om formerna för entreprenadföretagens verksamhet. Utskottet kommenterade även tillämpningen av 1973 års avtalsprotokoll mellan arbetsmarknadsmyndigheterna och arbetsmarknadens parter i Finland och Sverige om arbetskraftens kanalisering via den offentliga arbetsförmedlingen. Att avtalet endast var bindande för de trettio största medlemsföretagen i Svenska arbetsgivareföreningen, men däremot inte för småföretagen eller för primär- och sekundärkommunerna, kunde enligt utskottet uppfattas som en brist. Tanken på en överenskommelse enligt vilken också kommunerna rekommenderades att anlita den offentliga arbetsförmedlingen förtjänade enligt utskottets mening allt understöd.

I ett medlemsförslag hade bl. a. herr Knut Johansson i Stockholm hemställt att rådet måtte rekommendera ministerrådet att snarast vidta åtgärder syftande till att upprätta *ett nordiskt arbetsmarknadsinstitut*.

Utskottet hänvisade till det utredningsarbete som satts igång med anledning av det ovannämnda nordiska arbetsmarknadsprogrammet och konstaterade att ministerrådets sekretariat fullgjorde funktionen som sekretariat åt Nordiska arbetsmarknadsutskottet och dess underutskott samt koordinerade projektverksamheten. Utskottet framhöll dock att, även om det för närvarande var för tidigt att uttala sig om den definitiva utformningen av det nordiska forsknings- och utredningssamarbetet i arbetsmarknadsfrågor, den teknologiska utvecklingen torde komma att ställa nya krav på arbetsmarknadspolitiken. Utskottet underströk att det faktum att det inte kunde tillstyrka förslagsställarnas önskan om omedelbart inrättande av ett arbetsmarknadsinstitut utan föregående utredning inte innebar en låg prioritering från utskottets sida av arbetsmarknadsprogrammets genomförande.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 7) till ministerrådet att företaga en utredning syftande till att undersöka möjligheterna till att upprätta ett nordiskt arbetsmarknadsinstitut. Rekommendationen antogs med 52 röster mot 2.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av ett medlemsförslag om upprättandet av *en nordisk data-*

bank för lediga platser. Via rådets presidium hade utskottet i november 1976 överlämnat en skrivelse till Nordiska ministerrådet vari ministerrådet uppmanades att vidtaga skyndsamma åtgärder för att få denna fråga utredd. Vid utformningen av mandatet för den kommande utredningen skulle särskilt beaktas behovet av en för hela Norden gemensam sysselsättningsgruppering, effektivisering av arbetsförmedlingssamarbetet genom ökad information beträffande såväl lediga platser som arbetssökande, samt problem som sammanhänger med skyddet av den enskilde individens personliga integritet.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av ett medlemsförslag om *nordisk arbetsmarknad för tandtekniker m. m.*, väckt av bl. a. herr Nilsson i Tvärålund. Utskottet hade i skrivelse via rådets presidium gjort ministerrådet uppmärksam på önskvärdheten av att förutsättningarna för en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandtekniker utreddes. I skrivelsen hade också understrukits att denna fråga skulle beaktas vid arbetet med det nordiska handlingsprogrammet på social- och hälsovårdens område, där flera olika yrkesgrupper inkluderades. Utskottets synpunkter hade sålunda via presidiet kommit ministerrådet till del, varför en särskild rekommendation ej erfordrades.

Mot bakgrund av den omfattande utflyttningen av arbetskraft från Finland till Sverige och att en betydande del av denna arbetskraft inte utnyttjar de officiella arbetsförmedlingskanalerna ställdes en fråga i anslutning till *tillämpningen av det nordiska samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet* (rek. nr 19/1975/s). Frågan avsåg vilka åtgärder ministerrådet hade för avsikt att vidta för att effektivisera genomförandet av punkten om förstärkt arbetsförmedling i programmet och därmed bidra till att en större del av den överflyttade arbetskraften kanaliseras via de officiella arbetsförmedlingsmyndigheterna.

Statsrådet Ahlmark hänvisade i sitt svar bl. a. till att åtgärder vidtagits för att förbättra arbetsförmedlingarnas service och att en särskild arbetsgrupp inrättats inom ramen för 1973 års s. k. kanaliseringsavtal. Vidare hade kretsen av parter som undertecknat kanaliseringsavtalet vidgats i Sverige genom att Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet formellt anslutit sig. Avtalet täckte därmed alla arbetsgivare i Sverige med undantag av de privata arbetsgivare som inte var medlemmar i Svenska arbetsgivareföreningen.

#### 2.3.4 Social- och hälsovårdsfrågor

I ett ministerrådsförslag hemställdes att Nordiska rådet måtte avge yttrande över ett förslag till *program för nordiskt samarbete på social- och hälsovårdsområdet*. Förslaget hade tillkommit i nära samverkan med social- och miljöutskottet jämte arbetsmarknadens parter. Samarbetsprogrammet skulle utgöra en ram för konkreta samarbetsåtgärder

och ej uppfattas som en förteckning över åtgärder som skulle genomföras på nationellt plan.

Utskottet behandlade i sitt betänkande vissa delfrågor. Bl. a. framhölls att det i avvaktan på en mera långtgående harmonisering av sociallagstiftningen var av stor betydelse att det nordiska socialkonventionsutskottet fortsatte arbetet med att överbrygga de svårigheter som flyttning mellan de nordiska länderna kunde medföra. Utskottet uttalade sig för en sammanslagning av Nordiska nämnden för alkoholforskning och Nordiska samarbetsorganet för drogforskning. Vidare uppmärksammades hälsovårdshögskolans verksamhet, forskning på handikappvårdens, läkemedelsförsörjningens och skeppsmedicinens område samt frågan om en utvidgning av arbetsmarknaden för social- och medicinalpersonal till nya grupper. Bland tidigare av utskottet framförda önskemål som ej tillgodosetts i programmet fanns gemensam nordisk skeppsmedicinsk forskning, åtgärder för att motverka hjärt- och kärlsjukdomar på Nordkalotten och förenhetligande av reglerna för naturläkemedel i Norden.

Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att programmet förelagts rådet i form av ett ministerrådsförslag. Härigenom hade Nordiska rådets organ beretts möjlighet att komma med sina synpunkter innan slutligt beslut fattats i ärendet. Genom den konstruktion som samarbetsprogrammet fått torde rådet genom sin budgetkommitté kunna medverka vid det prioriteringsarbete som kommer att utföras i samband med behandlingen av de enskilda samarbetsprojekten, vilka avses bli finansierade via ministerrådets projektbudget.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 9) till Nordiska ministerrådet att antaga ett program för samarbete på social- och hälsovårdsområdet i enlighet med framlagt ministerrådsförslag samt att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på social- och hälsovårdsområdet. Rekommendationen antogs med 62 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

På utskottets förslag beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av ett medlemsförslag om *förenhetligad medicinsk nomenklatur*, framlagt av bl. a. herr Carlsson i Vikmanshyttan. Det hävdades att det medicinska språkbruket var svårtillgängligt för gemene man, att samma företeelse kunde ha en mängd olika beteckningar och att en och samma term kunde ha flera betydelser. Det ökade och berättigade kravet från patienter, journalister, politiker etc. på korrekt och för lekmän begriplig medicinsk information aktualiserade behovet av ett medicinskt allmänspråk.

Utskottet fann dock att frågan om ett förenhetligt medicinskt språk borde behandlas utifrån allmänna språkliga utgångspunkter. Detta kunde ske antingen genom de språknämnder som finns i varje nordiskt land

eller inom ramen för det utvidgade samarbete på språkområdet som föreslagits i rekommendation nr 6/1976 om åtgärder rörande nordiskt språksamarbete.

I anslutning till meddelandet om rekommendation nr 10/1969 om *skeppsmedicinsk forskning* ställde fru Skantz en fråga huruvida ministerrådet ansåg att det fanns möjligheter att genomföra rekommendationen och, om så var fallet, huruvida ett åtgärdsprogram för denna forskning kunde framläggas till rådets 26:e session.

Av svaret framgick att svårigheter förelåg att avgränsa dels det område som omfattades av rekommendationen, dels vilka myndigheter som skulle vidta de åtgärder som kunde aktualiseras av den åsyftade forskningen. Ett symposium hade hållits i ministerrådets regi, som bl. a. inspirerat till två projekt i Norge. Verksamheten på det skeppsmedicinska området fick anses omfattas av formuleringen i det nordiska samarbetsprogrammet för samarbete på social- och hälsovårdsområdet om insatser för särskilt utsatta grupper. Några mer konkreta utfästelser på detta specialområde kunde ej ges.

Mot bakgrund av att i ministerrådets berättelse saknades utlovad redogörelse för frågan om *vidareutbildningen för fysioterapeuter* ställdes en fråga huruvida Nordiska ministerrådet hade för avsikt att ompröva behandlingsordningen för rekommendation nr 3/1974 och skyndsamt vidtaga åtgärder för att på grundval av de i expertutredningen framlagda förslagen (NU 1973: 6) genomföra en vidareutbildning av fysioterapeuter i Norden. Av svaret framgick att man på regeringssidan knappast ansåg att förutsättningar förelåg att för tiden genomföra rekommendationen. Däremot hade den 17 december 1976 undertecknats en överenskommelse om nordisk arbetsmarknad för fysioterapeuter, och en undersökning av utbudet av vidareutbildning för social- och medicinalpersonal skulle göras 1978 i samband med omorganiseringen av Nordiska hälsovårdshögskolan.

*Narkotikaproblemen* aktualiserades i två frågor till ministerrådet. Den ena avsåg vilka åtgärder ministerrådet hade för avsikt att vidtaga för att skyndsamt komma till rätta med det ökande missbruket av tunga narkotiska ämnen i de nordiska länderna. Den andra gällde huruvida de nordiska ländernas regeringar hade för avsikt att vidtaga åtgärder för att få till stånd permanenta, regelbundet hållna underhandlings-, informations- och planeringsmöten för de nordiska ländernas narkotikapolis och andra myndigheter på området i syfte att få narkotikaligornas verksamhet under effektiv kontroll i Norden.

I svaret gavs bl. a. en redogörelse för pågående samarbete inom bl. a. Interpol, Nordiska tulladministrativa rådet, Nordiska kontaktmannautskottet och Nordiska samarbetsorganet för drogforskning. Vidare föreslogs att man skulle överväga ett samnordiskt projekt inom FN:s narkotikafonds verksamhetsområde t. ex. i Afganistan, för att söka minska



narkotikaodlingen genom utvecklingshjälp som främjar andra odlingsalternativ.

*Nordiska hälsovårdshögskolan* i Göteborg kommer att införas under ministerrådets budget och utbyggas från och med 1978. I anledning därav ställdes vid sessionen en fråga huruvida ministerrådet hade för avsikt att tillse, att en rimlig nationell fördelning uppnåddes beträffande sammansättningen av *Nordiska hälsovårdshögskolans* lärar- och föreläsarpersonal. Vidare frågades om ministerrådet avsåg att verka för att stipendierna för studier vid *hälsovårdshögskolan* höjdes, och om konkreta planer hade uppgjorts beträffande högskolans medverkan i utbildningen vid andra universitet och högskolor i de nordiska länderna och i så fall vilka.

Statsrådet Troedsson svarade att ministerrådet förutsatte att högskolans styrelse — liksom hittills — skulle bevaka möjligheterna att, utan att göra avkall på de meriter, som borde vara vägledande vid tillsättningar, få en önskvärd nationell fördelning av personalens sammansättning. Ministerrådet hade godkänt högskolans förslag till höjning av stipendiebelopen.

Av meddelandet om rekommendation nr 28/1970 om *forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan* framgick att ministerrådet beslutat bygga ut verksamheten vid *hälsovårdshögskolan* och att forskningsresurser i form av fasta tjänster skulle knytas till skolan. Då därmed syftet med rekommendationen syntes vara uppnått och man kunde följa den fortsatta verksamheten vid *hälsovårdshögskolan* genom ministerrådets program för nordiskt samarbete på social- och hälsovårdsområdet och genom budgetbehandlingen beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendationen för rådets del vara slutbehandlad.

Mot bakgrund av utbyggnaden av *Nordiska hälsovårdshögskolan* och av att sjukhusadministratörerna var en av de yrkeskategorier som *hälsovårdshögskolan* speciellt vände sig till, beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 3/1970 om *utbildning av sjukhusadministratörer* för rådets del vara slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 33/1970 om *nordiskt sjukhusfysikersamarbete* framgick att ministerrådet fattat beslut om en gemensam nordisk kurs i klinisk dosimetri vid Statens strålskyddsinstitut i Stockholm 1977, som skulle uppföljas inom ramen för *Nordiska hälsovårdshögskolan*. Då syftet med rekommendationen delvis var uppnått och man kunde följa frågan inom ramen för programmet för nordiskt samarbete på social- och hälsovårdsområdet beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Mot bakgrund av att rådet kan följa arbetet med *samnordisk vidareutbildning av sjuksköterskor* genom *hälsovårdshögskolans* årliga berättelse beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 11/1975 om *samnordisk vidareutbildning för sjuksköterskor* för rådets del vara slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 21/1966 om *specialistkompetens för läkare* framgick att under år 1976 undertecknats ett avtal om ändring av överenskommelsen från år 1965 om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare. Ändringen kunde väntas träda i kraft 1977 sedan samtliga länder ratificerat densamma. Genom ändringen hade syftet med rekommendationen genomförts, och det vidare arbetet med frågan kunde följas via programmet för nordiskt samarbete på social- och hälsovårdsområdet. På utskottets förslag beslöt rådet att anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Då av meddelandet om rekommendation nr 12/1969 om *likartad lagstiftning om transplantation* framgick att en enhetlig transplantationslagstiftning införts i de nordiska länderna, beslöt rådet på utskottets förslag att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 6/1973 om *kliniskt-kemiskt sjukhuslaboratoriesamarbete* framgick att ministerrådet fattat beslut om en treårig försöksverksamhet med efterföljande utvärdering beträffande kliniskt-kemiskt sjukhuslaboratoriesamarbete och att medel för verksamheten avsatts på ministerrådets allmänna projektbudget. På utskottets förslag beslöt rådet att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Då av meddelandet om rekommendation nr 16/1968 om *sjukvårdssamarbete i Tornedalen* framgick att överenskommelse träffats mellan Ylitornio och Övertorneå kommuner om en försöksordning beträffande sjukvårdssamarbete i Tornedalen, beslöt rådet på utskottets förslag att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 4/1973 om *ambulanstjänst på Nordkalotten* framgick att ministerrådet inte avsåg att vidtaga ytterligare åtgärder i anledning av denna rekommendation. Utskottet fann, att nya initiativ fick ses mot bakgrund av den nordiska konventionen om gränskommunalt samarbete. Rådet beslöt på utskottets förslag att anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Sedan en nordisk nämnd för handikappfrågor inrättats år 1976, vilken årligen avger en särskild berättelse till Nordiska rådet, beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 8/1973 om *forskning på handikappvårdens område* för rådets del slutbehandlad.

### 2.3.5 Miljövårdsfrågor

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* framhöll utskottet att en systematisk revision av 1973 års miljövårdsprogram borde komma till stånd. Som lämplig tidpunkt för framläggandet av ett reviderat handlingsprogram på miljövårdsområdet angavs 1978 års råds-session.

Den nordiska miljöskyddskonventionen, som trätt i kraft den 5 okto-

ber 1976, betecknades av utskottet som en av de förnämsta landvinningarna inom nordiskt samarbete under det senaste decenniet. För att miljöskyddskonventionen skulle fungera på ett tillfredsställande sätt måste dock lagar och bestämmelser på miljöskyddsområdet i de nordiska länderna vara likartade. Därför välkomnade utskottet den inom ministerrådet utarbetade jämförande översikten över den nordiska miljöskyddslagstiftningen. Vad beträffar den i mars 1974 undertecknade konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö ville utskottet understryka betydelsen av att även Danmark snarast ratificerade denna. Vidare borde berörda nordiska länder samfällt verka för att de övriga signatär-makterna Sovjetunionen, Polen, Östtyskland och Västtyskland i skyndsamt ordning ratificerar konventionen.

Beträffande samarbetet på naturvårdsområdet noterades att en naturgeografisk regionindelning av Norden upprättats, en kartläggning av hotade naturtyper och djur- och växtarter genomförts samt metoder framtagits för landskapsanalys. Utskottet underströk vikten av att påbörjat inventeringsarbete beträffande myrmarkerna i de nordiska länderna påskyndades och utvidgades.

I rekommendation nr 27/1975 föreslås en utredning om inrättande av ett nordiskt *institut för skärgårdsforskning*. Med anledning av det meddelande som ministerrådet angivit ställdes fråga om vilka åtgärder ministerrådet avsåg att vidtaga för att skyndsamt utreda frågan om inrättandet av ett nordiskt institut för skärgårdsforskning, särskilt med beaktande av möjligheterna att förlägga detta till Åland.

I svaret hänvisades bl. a. till att Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik tagit initiativ till att behovet av regional forskning i skärgårdsfrågor kartlägges och att ministerrådet anslagit 35 000 Nkr i 1977 års budget för en förstudie rörande samsamarbetsmöjligheterna mellan Åland och Abolands skärgård samt Stockholmsregionen.

Av meddelandet om rekommendation nr 4/1972 om *nordisk miljöskyddskonvention* framgick att den nordiska miljöskyddskonventionen trätt i kraft i Danmark, Finland, Norge och Sverige den 5 oktober 1976, att en översikt utarbetats över den nordiska miljöskyddslagstiftningen och publicerats i Nordisk utredningsserie (NU 1976: 25) samt att arbetet med att få till stånd likartade riktlinjer på miljöskyddsområdet pågår inom ministerrådets organ. Mot bakgrund härav beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendationen för sin del vara slutbehandlad.

## 2.4 Saker förberedda av trafikutskottet

### 2.4.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till trafikutskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1) kapitel I: Det nordiska samar-

tet — ministerrådets verksamhet (i berörda delar), kapitel VII: Miljö-  
vårdssamarbete (i berörda delar), kapitel XIII: Samarbete i fråga om  
transport, kommunikation och trafiksäkerhet, kapitel XIV: Samarbete  
i turistfrågor samt berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet.

En redovisning av utskottets synpunkter på de olika avsnitten åter-  
finnes nedan under rubrikerna trafiksäkerhet, mellanriksförbindelser  
och flygtrafik.

På förslag av trafikutskottet antog rådet följande yttrande (nr 4):

1. Nordiska ministerrådet uppmanas att påskynda behandlingen av  
frågan om flygförbindelse mellan de nordliga delarna av Norge, Sve-  
rige och Finland. Det är av särskild betydelse att ministerrådet så snart  
som möjligt på basis av utredningen och inkomna remissyttranden fat-  
tar beslut om vilka flygförbindelser som skall upprättas.

2. Nordiska rådet hemställer att ministerrådet i högre grad än hittills  
måtte prioritera arbetet med en harmonisering av de olika trafiktekniska  
bestämmelser som fortfarande utgör hinder för en utbyggnad av den  
internordiska vägtrafiken.

3. Nordiska ministerrådet uppmanas att utarbeta sådana förslag till  
finansiering av mellanriksvägar som bättre än nu gällande ordning främ-  
jar utbyggnad av dessa förbindelser.

4. Nordiska rådet lägger betydande vikt vid den påbörjade kartlägg-  
ningen av trafikproblem i glesbygderna och förutsätter att den följs upp  
med konkreta projektförslag, vilket antyds i ministerrådets berättelse.

5. Nordiska rådet samtycker till att utgifterna för Nordisk kommitté  
för transportekonomisk forskning överförs till ministerrådets budget,  
vilket överensstämmer med budgetkommitténs önskemål om bästa möj-  
liga översikt över gemensamma nordiska utgifter.

6. Nordiska rådet noterar och uttalar sitt erkännande av det nordiska  
trafiksäkerhetssamarbete som utförts i Nordiska trafiksäkerhetsrådets  
regi. Samtidigt hemställer Nordiska rådet till ministerrådet om en redo-  
görelse som även upptar nordiskt trafiksäkerhetsarbete inom andra tra-  
fiksektorer än vägtrafiken.

7. Nordiska rådet förutsätter att lagstiftningen beträffande obligato-  
riskt bruk av skyddshjälm för motorcyklister och mopedister påskyndas  
och att lagen snarast möjligt träder i kraft i de enskilda länderna.

8. Nordiska rådet emotser med stort intresse ett handlingsprogram  
för nordiskt samarbete på turistområdet och förutsätter att ett minister-  
rådsförslag snarast möjligt kan behandlas av Nordiska rådets trafik-  
utskott med sikte på att Nordiska rådet kan ta ställning till det vid rådets  
26:e session.

I ett yttrande som fogats till betänkandet konstaterade en dansk med-  
lem att han på flera punkter inte kunde ge sitt stöd till utskottets betän-  
kande. Yttrandet antogs med 54 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

#### 2.4.2 Trafiksäkerhet

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* konstaterade utskottet med tillfredsställelse att arbetet med utarbetande av enhetliga nordiska trafikregler fortskred och att Danmark och Sverige redan infört ny lagstiftning på området. Vidare noterades att dessa länder utfärdat bestämmelser mot användning av otillräcklig säkerhetsutrustning för barn i bilar. Utskottet noterade Nordiska trafiksäkerhetsrådets arbete med uppföljning av detta område och med regler för motorcyklars och mopeders konstruktion, något som kunde ge avsevärda resultat för trafiksäkerheten.

I ett medlemsförslag om *samnordisk insats mot trafiknykterheten* hade bl. a. herrar Carlsson i Vikmanshyttan och Mellqvist samt fru Kristensson hemställt att Nordiska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att genomföra ett samnordiskt program för ökad trafiknykterhet, inbegripet rutinkontroller av bilförare i alla nordiska länder och likartad påföljdslagstiftning. Bakgrunden till förslaget var att statistiska undersökningar utvisat att antalet trafiknykterhetsbrott ökat starkt i de nordiska länderna under senare år. Än mer alarmerande resultat hade framkommit genom de rutinkontroller av blodalkoholhalter hos bilförare som genomförts i Sverige från 1975. Onykterheten i trafiken hade en helt annan omfattning än man tidigare räknat med. Dessutom kunde konstateras, trots att Nordiska rådet antagit två rekommendationer om förenhetligande av lagstiftningen om trafiknykterhet (nr 16/1956 och nr 24/1965), att de nordiska ländernas trafiknykterhetslagstiftning fortfarande företedde stora inbördes skiljaktigheter.

Utskottet instämde i förslagsställarnas uppfattning att åtgärder för att förbättra nykterheten i trafiken skulle kunna få stor effekt på trafiksäkerheten för en relativt ringa kostnad. Särskilt betonades vikten av ökad kontroll av bilförarnas nykterhet, oberoende av om de blev inblandade i olyckor eller ej. Utskottet noterade vidare, att de svenska erfarenheterna givit vid handen att allmänheten i stort sett ställt sig positiv till försöken med rutinmässiga utandningsprov bland bilförare. Systemet skulle dock bara ge effekt om det fanns lagfästa promillegränser, något som fr. o. m. 1977 var fallet i alla nordiska länder, även om gränstalen varierade.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 10) till Nordiska ministerrådet 1) att genomföra ett samnordiskt program för att motverka alkoholbruk i trafiken inbegripet rutinkontroller i samtliga nordiska länder samt ökad information om alkoholens inverkan på körförmågan och de olycksrisker detta medför i trafiken, 2) att verka för en harmonisering av den nordiska lagstiftningen mot bruk av alkohol i trafiken, 3) att verka för en kartläggning av rusgivande och bedövande medels inverkan på förarens körförmåga samt att verka för utveckling av metoder för att fastställa huruvida motorfordonsförare är påverkade av

dylika ämnen. Rekommendationen antogs med 48 röster.

Herrar Carlsson i Vikmanshyttan och Mellqvist m. fl. hade i ett medlemsförslag om *förbättring av barnens trafikmiljö* hemställt, att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att verka för att trafikmiljön förändrades i syfte att öka skyddet för barnen i trafiken.

Utskottet noterade att ett antal undersökningar visat att en viktig olycksorsak i trafiken var den befintliga trafikmiljön, som människan ej alltid kunde bemästra. Trafiksäkerheten borde därför förbättras genom att anpassa — inte människan efter miljön — utan miljön efter vad människan kunde prestera. Detta hade särskild relevans för barnens situation i trafiken. Det var även belagt att barn i åldrarna 0—10 år saknade förutsättningar att visa ett trafiksäkert beteende. Man måste inrikta sig på genomgripande åtgärder grundade på långsiktig forskning.

Förutom att bygga ut trafikundervisningen i skolorna borde man vända sig med information till trafikanter och vuxna som hade uppsikt över barn. Dessa åtgärder borde vidtas i nordiskt samarbete för att utnyttja tillgängliga erfarenheter och forskningsresultat samt för att gemensamt lägga upp erforderligt informationsmaterial till politiker, myndigheter och samhällsplanerare. Därutöver borde utarbetas riktlinjer för trafikmiljön att användas i samhällsplanläggning. Utskottet fann, att förbättringar i trafikmiljön för att ge barnen ökat skydd i de flesta fall också skulle vara till fördel för äldre och handikappade, som är utsatta grupper i trafiken.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation till ministerrådet (nr 11) 1) att arbeta för bättre trafikmiljö med inriktning på ökat skydd för barn i trafiken, 2) att arbeta för utbyggd information om barn och trafik till berörda myndigheter och samhällsplanerare, bilförare, föräldrar och andra som har tillsyn över barn, samt 3) att arbeta för att det pågående nordiska samarbetet avseende trafikundervisning i skolorna ytterligare utbygges. Rekommendationen antogs med 57 röster.

Sedan trafikutskottet funnit, att förslag om *nordisk giltighet för körkort* utarbetats och uppföljningen av frågan kunde ske vid behandlingen av rekommendation nr 3/1976 om internordisk giltighet för körkort, beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 34/1970 angående nordisk giltighet för körkort för sin del vara slutbehandlad.

Trafikutskottet konstaterade, att bestämmelser om *obligatorisk användning av säkerhetsbälten* införts i Danmark, Finland, Norge och Sverige och att syftet med rekommendation nr 12/1974 i detta ämne därmed uppnåtts. På utskottets förslag beslöt rådet att anse rekommendationen för sin del vara slutbehandlad.

#### 2.4.3 Mellanriksförbindelser

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* uttalade utskottet sin tillfredsställelse över att utredningar

om de flesta föreslagna mellanriksvägar kommit väl i gång och i ett annat fall lett fram till konkreta utbyggnadsplaner. Vidare underströks utskottets tidigare framförda uppfattning att prioriteringen i utbyggnaden av mellanriksvägar borde göras oberoende av de regionala väginvesteringarna samt att man borde komma fram till en finansieringsordning som bättre än nuvarande ordning främjade utbyggnad av mellanriksförbindelser.

I rekommendation nr 1/1975 rekommenderade Nordiska rådet ministerrådet att skapa förutsättningar för bättre *färjeförbindelser mellan Vasa och Umeå* året runt. Den arbetsgrupp som tillsattes 1974 hade emellertid i januari 1977 ännu inte sammanträtt, varför herr Sellgren ställde en fråga till ministerrådet huruvida man kunde förvänta resultat av den tillsatta arbetsgruppens verksamhet och i så fall när.

Av svaret framgick att arbetsgruppen var i färd med att utreda frågan om färjetrafiken samt att situationen vintertid förbättrats genom ökad isbrytarservice. Förbättringsarbeten som eliminerat vissa grunda och trånga sträckor i farleden och bättre utprickning hade förts.

En annan fråga som berörde mellanriksförbindelserna avsåg *harmonisering av transportstödet*. Ministerrådet tillfrågades, om det var möjligt att göra en översyn av de nationella transportstödsbestämmelserna i syfte att öka varuutbytet mellan länderna och om det därvid kunde bli aktuellt med transportstöd för hela sträckan mellan leverantör och mottagare i Finland, Norge och Sverige.

Statsrådet Turesson svarade att transportstödet utformning hade regionalpolitisk bakgrund. Ministerrådet delade emellertid uppfattningen om det önskvärda i ökat nordiskt varuutbyte och avsåg att uppdra åt Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor att i kontakt med ämbetsmannakommittén för regionalpolitik utreda frågan huruvida en harmonisering av reglerna för transportstödet skulle främja handelsutbytet.

Mot bakgrund av att vägsträckan från Vasa till Mo i Rana blivit Europaväg (E 79) och då man kunde förutsätta att sträckan Mo—Nesna byggs enligt planerna, beslöt rådet på utskottets förslag anse rekommendation nr 16/1970 angående *Blå vägens utbyggnad till Europaväg* för sin del vara slutbehandlad.

#### 2.4.4 Flygtrafik

I utskottets betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* behandlades bl. a. den utredning som ministerrådet låtit utföra angående flygförbindelserna mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige. I utredningen gavs förord för förbindelserna Bodø—Luleå och Luleå—Uleåborg. Trafikutskottet underströk, att ministerrådet snarast möjligt borde avgöra vilken av möjliga flygförbin-

delser som skulle upprättas samt hur ett eventuellt underskott på en sådan flyglinje skulle finansieras.

Med hänsyn till att *charterfrågorna* kunde bevakas vid behandlingen av rekommendation nr 2/1976 angående utvidgade reseralternativ i inter-nordisk flygtrafik beslöt rådet på utskottets förslag att anse rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg för rådets del vara slutbehandlad.

Till utskottets betänkande hade fogats ett yttrande i vilket två danska medlemmar konstaterade att deras anslutning till betänkandet inte innebar att de ansåg den samnordiska charterpolitiken tillfredsställande. De betonade nödvändigheten av ett fortsatt liberaliseringsarbete och hänvisade till rekommendation nr 2/1976. I en reservation hävdade en annan dansk medlem att syftet med rekommendationen inte nåtts och motsatte sig förslaget att förklara rekommendationen slutbehandlad.

#### 2.4.5 *Turistsamarbete*

Utskottet fick vid sitt möte under sessionen en föredragning angående ministerrådets arbete med ett övergripande handlingsprogram på turistområdet som en uppföljning av Nordiska rådets rekommendation nr 1/1976 angående utarbetande av ett handlingsprogram för det nordiska turistsamarbetet. Mot bakgrund härav beslöt rådet på utskottets förslag att anse en tidigare rekommendation, nr 23/1973 angående *ökad turism i Norden och stöd till NTTK* (Nordiska turisttrafikkommittén), för rådets del vara slutbehandlad.

### 2.5 *Saker förberedda av ekonomiska utskottet*

#### 2.5.1 *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

Till ekonomiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet (i berörda delar), kapitel VIII: Handels- och varupolitiskt samarbete, kapitel IX: Industri- och energipolitiskt samarbete, kapitel X: Samarbete inom byggsektorn, kapitel XI: Regionalpolitiskt samarbete, kapitel XII: Samarbete i konsumentfrågor och kapitel XV: Samarbete i fråga om bistånd till utvecklingsländer.

Ekonomiska utskottet ägnade i sitt betänkande särskild uppmärksamhet åt det energi- och industripolitiska samarbetet. Utskottet instämde i statsministrarnas beslut den 3 december 1976 att den pågående resursutredningen skulle utmyнна i konkreta förslag om samsarbetsprojekt som kunde leda till att de samlade nordiska råvaru- och naturresurserna utnyttjades effektivare. Utskottet hemställde att utredningsarbetet skulle ske skyndsamt. Utskottet föreslog vidare att ministerrådet snarast kart-



lägger möjligheterna för ett samarbete mellan Finland, Norge och Sverige under förutsättning att exploaterbara fynd av olja och gas görs utanför Nordnorge.

En annan fråga som utskottet hade visat stort intresse för var de nordiska ländernas gemensamma uppträdande i internationella sammanhang. Härvid pekades på betydelsen av en samordnad nordisk hållning vid GATT-förhandlingarna och i de olika internationella organ där frågan om en ny ekonomisk världsordning behandlades. Vidare lade utskottet stor vikt vid att de nordiska länderna också fortsättningsvis hade ett nära samarbete om praktiska problem i handeln mellan EFTA och EG. Utskottet pekade också på hur det nära samarbetet mellan de nordiska länderna om valutaspörsmål ökade det nordiska inflytandet i internationella sammanhang.

Herr Feldt såsom utskottets talesman uttalade inför plenarförsamlingen förhoppning om att ministerrådet fortsätter och förstärker samordningen av nordiska ståndpunkter och av gemensamt nordiskt uppträdande i alla de internationella sammanhang där detta är politiskt och praktiskt möjligt. Herr Feldt fann utifrån egna erfarenheter att denna form av nordiskt samarbete gagnade både gemensamma nordiska intressen och det internationella samarbetet.

I betänkandet uttryckte också utskottet sin tillfredsställelse över en rad under verksamhetsåret uppnådda resultat. Bl. a. berördes här den nordiska investeringsbanken som startat sin verksamhet i Helsingfors i augusti 1976.

På förslag av utskottet antog rådet följande yttrande (nr 2):

1. Nordiska rådet föreslår Nordiska ministerrådet att medverka till att arbetet med utredningen om den nordiska råvaru- och resurssituationen snabbt leder fram till en precisering av de områden, där ett närmare nordiskt samarbete är ändamålsenligt. Det förutsättes att den slutliga utredningen föreläggs Nordiska rådet.

2. Rådet föreslår ministerrådet att snarast kartlägga möjligheterna för ett samarbete mellan Finland, Norge och Sverige under förutsättning att sådana olje- och gasfyndigheter görs utanför Nordnorge som det blir ekonomiskt försvarbart att utnyttja.

Rådet anser att den föreliggande rapporten om möjligheterna att föra i land gas från Nordsjön antingen direkt till Jylland och vidare till Sverige eller till Møre via Sverige till Jylland kommer att utgöra ett värdefullt underlag för de nordiska ländernas vidare förberedelser för förhandlingar om utnyttjande av gasen.

Rådet har med intresse noterat den fortlöpande dialogen mellan ministerrådet och ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik om aktuella industripolitiska frågor.

Rådet, som inte har något att erinra mot att Nordiska industrifonden fortsättningsvis har ansvaret för det vidare nordiska FoU-sam-

arbetet på energiområdet, understryker att detta arbete bör ges hög prioritet.

3. Rådet stöder ministerrådets uppfattning att det är betydelsefullt att varje nordiskt land genom sin ekonomiska politik kan upprätthålla en aktivitetsnivå som också får positiva verkningar för de övriga länderna.

4. Rådet understryker betydelsen av samordningen av de nordiska ländernas förbindelser med och uppträdande i internationella organ där ekonomiska frågor behandlas.

5. Rådet understryker betydelsen av att de nordiska ländernas uppträdande i internationella organisationer koordineras i vid omfattning under arbetet för en ny ekonomisk världsordning.

6. Rådet stöder ministerrådets uppfattning att man snarast bör söka få fram ett betryggande underlag för att ta ställning till och finna lösningar på aktuella kärnsäkerhetsfrågor.

Yttrandet antogs med 54 röster.

I anslutning till ministerrådets berättelse behandlade utskottet meddelande om rekommendation nr 18/1975 om en *nordisk investeringsbank*. Utskottet noterade med tillfredsställelse att bankens verksamhet startat den 2 augusti 1976. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

### 2.5.2 Energi frågor

I ett medlemsförslag om *utnyttjande av alternativa energikällor* hade bl. a. dåvarande rådsmedlemmarna herrar Antonsson och Krönmark föreslagit en rekommendation till ministerrådet att kartlägga den forskning och de utredningar som pågår i de nordiska länderna och i vissa andra industriländer avseende jordvärme, solenergi och vindkraft i syfte att samordna utvecklingen av forskning och teknologi beträffande dessa energikällor.

Utskottet ansåg att det fanns behov och möjlighet för nordiskt samarbete inom forskning och teknologi rörande jordvärme, solenergi och vindkraft. Ett utvidgat nordiskt samarbete på detta område borde ta hänsyn till och sikte på en bredare internationell samordning av forskningsinsatserna. Utskottet konstaterade emellertid att det redan förelåg ett antal utredningar på de aktuella områdena och pekade härvid bl. a. på utredningen "Nordiskt samarbete inom forskning, utveckling och teknologiförmedling på energiområdet" (NU 1975: 30) och till den rapport som NORDEL framlagt om "okonventionell energiproduktion". Vidare nämndes Nordiska industrifondens arbete med FoU-samarbete på energiområdet. Medlemsförslagets intentioner hade således i viss utsträckning uppfyllts.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

Bl. a. dåvarande rådsmedlemmen herr Krönmark hade i ett medlemsförslag om *nordisk samverkan för hantering av radioaktivt avfall* hemställt att rådet rekommenderar ministerrådet att undersöka möjligheterna till nordisk samverkan för hantering och lagring av radioaktivt avfall.

Utskottet erinrade om att situationen i de nordiska länderna rörande energiförsörjning med kärnkraft var olika. Uppfattningarna var också olika huruvida kärnkraft skulle utnyttjas som energikälla och om kärnkraften i land, där den användes, ytterligare skulle utbyggas. En generell konklusion syntes enligt utskottet vara att användandet av kärnkraft inte kunde accepteras så länge både risken vid produktion och tillvaratagande av avfallet inte kunde bemästras på ett fullt betryggande sätt.

Utskottet konstaterade, att den geografiska närheten mellan de nordiska länderna gjorde att metoderna att behandla radioaktivt avfall i ett land inte var ovidkommande för övriga länder. Mot bakgrund härav ansåg utskottet att forskningssamarbetet i Norden om kärnkraftens säkerhetsproblem borde intensifieras, och att möjligheterna för utökat samarbete rörande hantering och lagring av radioaktivt avfall borde undersökas. Utskottet underströk dock att denna uppfattning inte innebar något ställningstagande till spørgsmålet om användningen av kärnkraft i de nordiska länderna. Ett nordiskt samarbete på detta område borde ses i nära sammanhang med det arbete, som sker inom den internationella atomenergibyrån för att lösa säkerhetsfrågorna i anslutning till kärnkraften.

Utskottet föreslog rådet att rekommendera ministerrådet att undersöka möjligheterna för nordiskt samarbete om intensifierad forskning och om andra frågor rörande hantering och lagring av radioaktivt avfall med beaktande av det internationella samarbetet på detta område. Mot utskottets förslag reserverade sig två norska medlemmar. Dessa ansåg att medlemsförslaget inte borde föranleda någon åtgärd från rådets sida.

Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag att antaga en rekommendation (nr 1). Rekommendationen antogs med 61 röster mot 4.

### 2.5.3 Gränskommunalt samarbete

I ett ministerrådsförslag om *gränskommunalt samarbete* hemställdes om rådets yttrande över ett förslag till en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om kommunalt samarbete över riksgränserna.

Till grund för ministerrådsförslaget låg en rekommendation från Nordiska rådet (rek. 22/1969) om en undersökning om möjligheterna till ändringar i kommunallagstiftning och annan lagstiftning i syfte att skapa legala former för samarbete mellan kommuner över riksgränserna. Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att det var en bred uppslutning bland remissinstanserna om den föreslagna nordiska konventionen.

Genom den föreslagna konventionen gavs möjlighet att utveckla den gemenskap som finns mellan de nordiska länderna och rikta kommunernas uppmärksamhet på samarbetsmöjligheterna och de därav följande fördelarna. Utskottet pekade också på att behovet av samarbete inte bara rörde den enskilda kommunen utan också sådana sammanslutningar som kommuner har etablerat för närmare samarbete som t. ex. Öresundsrådet, Kvarkenrådet, Arkoregionen.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 2) till ministerrådet att ta initiativ till att ett avtal om kommunalt samarbete över de nordiska riksgränserna ingås mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige, väsentligen i överensstämmelse med ministerrådets förslag B 22/e. Rekommendationen antogs med 58 röster.

#### 2.5.4 *Industripolitiskt samarbete*

I ett medlemsförslag om *nordisk insats för att underlätta nyetablering av mindre och medelstora företag grundade på innovationer* hemställdes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att utreda möjligheterna att stödja utvecklingen av nya produkter och nyetableringar av företag i Norden bl. a. genom förbättrade kreditmöjligheter för små och medelstora företag.

Utskottet noterade, att de nordiska länderna tagit en rad initiativ för att underlätta de mindre företagens innovationsverksamhet. Diskussioner om ytterligare åtgärder på området pågick i flera av länderna. Utskottet ansåg att det inte fanns skäl för att upprätta nya gemensamma nordiska finansieringsorgan utöver Nordiska investeringsbanken och Nordiska industrifonden. Medlemsförslaget avstyrktes därför av utskottet.

Utskottet avslutade sitt betänkande med att framhålla att det i och för sig kunde vara intressant att klarlägga om gemensamma nordiska lösningar för att stödja utvecklingen på det här aktuella området skulle ge bättre samlat resultat än en aktivering av de enskilda ländernas resurser. Enligt utskottets mening borde emellertid ministerrådets utredningsapparat inte belastas med en sådan undersökning, då det fanns andra angelägnare samarbetsområden vilka borde ges högre prioritet.

Mot utskottets förslag reserverade sig bl. a. herrar Hernelius, Nilsson i Tvärålund och Wirtén. Dessa hade föreslagit en rekommendation till ministerrådet i enlighet med medlemsförslaget.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av medlemsförslaget. Reservanternas rekommendationsförslag förkastades med 47 röster (däribland herrar Adamsson, Feldt, Jansson, fru Kristensson och Lundblad, herrar Mellqvist, Nordstrandh och fru Skantz) mot 14 röster (däribland fru Ekelund, herrar Carlsson i Vikmanshyttan, Hernelius, Knut Johansson i Stockholm, Nilsson i Tvärålund, Sundman och Wirtén). 2 medlemmar avstod från att rösta.

I ett ministerrådsförslag hemställdes om rådets yttrande över ett förslag till program med tillhörande projektprogram för *nordiskt samarbete inom byggsektorn*.

Ministerrådet antog redan 1972 ett handlingsprogram som bl. a. behandlade samarbetet inom byggsektorn. Under 1976 beslutade ministerrådet att revidera detta program och ett förslag till nytt program hade således nu utarbetats. I anknytning till detta hade ett förslag till projektprogram framlagts, vilket bl. a. upptog energihushållningen, ett samarbetsområde som utskottet gav högsta prioritet. Likaså tillstyrkte utskottet prioriteringen i programmet av frågorna om en samordning av regelverkens utformning, om byggnadstekniskt brandskydd och om ömsesidigt accepterande inom Norden när det gäller godkännande, kontroll och provning. Utskottet anslöt sig också till uttalandet i handlingsprogrammet att samarbetet i första hand skulle omfatta byggsektorn, men att det också kunde bli aktuellt att behandla byggmiljö- och bostadspolitiska frågor. Utskottet ansåg det viktigt att projektprogrammet ajourfördes och att dess innehåll redovisades minst vart tredje år. Utskottet stödde också förslaget om en utredning med uppgift att underlätta samarbetet mellan nordiska byggföretag med export utom Norden.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 4) till ministerrådet att antaga ett nytt handlingsprogram med tillhörande projektprogram för nordiskt samarbete inom byggsektorn, huvudsakligen i överensstämmelse med ministerrådsförslaget B 21/e. Det förutsätts att handlingsprogrammet genomförs med beaktande av möjliga oönskade sociala biverkningar och i nära kontakt med berörda parter på den nordiska arbetsmarknaden, bl. a. om arbetsmiljön inom en friare nordisk byggmarknad. Rekommendationen antogs med 60 röster.

### 2.5.5 U-landsfrågor

Utskottet behandlade tre medlemsförslag, som alla berörde *hjälpen till u-länderna*, i ett gemensamt betänkande. I det första medlemsförslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att utarbeta konkreta årliga planer för det nordiska samarbetet och de nordiska gemensamma projekten inom utvecklingshjälpen för att bättre utnyttja de möjligheter som en koordinering av de nordiska ländernas insatser innebär. I ett annat medlemsförslag, väckt av dåvarande rådsmedlemmen herr Helén, hemställdes om en rekommendation till ministerrådet att tillse att de nordiska länderna i det fortsatta internationella handelspolitiska förhandlingsarbetet aktivt verkar för att u-ländernas berättigade intressen tillgodoses. Ytterligare ett medlemsförslag hade väckts, bl. a. av herrar Gadd och Palm, som berörde u-landsproblemen. I detta hemställdes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att ombesörja en utredning om nordisk samverkan i fråga om relationer och samarbete med u-länderna.

Utskottet framhöll, att det rådde enighet i de nordiska länderna om att relationerna mellan i-länder och u-länder måste ändras till de senares fördel. De nordiska länderna borde sålunda utforma sin politik på ett sådant sätt att tillbörlig hänsyn togs till kraven i den nya världsordningen och aktivt verka för att industriländerna i största möjliga utsträckning bidrog till att realisera FN-rekommendationerna från 1974 och 1975 beträffande den nya världsordningen. Utskottet ansåg att det i detta sammanhang kunde vara av intresse att undersöka möjligheten att bygga ut det nuvarande biståndspolitiska samarbetet till ett generellt u-landspolitiskt samarbete inom ramen för ministerrådets verksamhet.

En dansk medlem hade i ett särskilt yttrande anfört att han instämde i utskottets förslag till rekommendation men ansåg att eventuella merutgifter till internordiska projekt för närvarande borde hållas inom ramen för den nuvarande danska budgeten.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 5) till ministerrådet 1. att fortsätta och utvidga samordningen av de nordiska biståndsinsatserna inom Oslo-konventionens ram, 2. att verka för att en utredning företages om framtida nordisk samverkan när det gäller relationer och samarbete med utvecklingsländerna samt formerna för dessa. Utredningen bör bl. a. klarlägga möjligheterna för att utarbeta konkreta årliga planer för det nordiska samarbetet och de gemensamma nordiska projekten inom utvecklingshjälpen med sikte på att utnyttja de fördelar för utvecklingsländerna som införandet av landprogrammering på nordisk basis och en koordinering av de nordiska ländernas insats kan innebära samt 3. att tillse att de nordiska länderna fortsatt aktivt samverkar för att utvecklingsländernas berättigade intressen tillgodoses genom internationella handelspolitiska förhandlingar. Rekommendationen antogs med 55 röster mot 1.

Utskottet hade föreslagit att rådet inte skulle företaga sig något med anledning av ett medlemsförslag om *en nordisk bank för utvecklingsländerna*, väckt av bl. a. dåvarande rådsmedlemmen herr Hermansson. Medlemsförslaget syftade till en rekommendation till ministerrådet att företaga en utredning om upprättande av och riktlinjer för en nordisk bank för utvecklingsländerna.

Inrättandet av en sådan bank skulle enligt utskottets mening innebära en dubbling av redan existerande internationella organ, i vilkas verksamhet de nordiska länderna deltar. En nordisk bank för utvecklingsländerna skulle således kunna komma att konkurrera med redan etablerade institutioner, inklusive utvecklingsländernas egna banker, vilka dessutom var i besittning av stor expertis på området. Utskottet ansåg därför att finansiering av större projekt eller program bäst kunde ske gemensamt mellan de nordiska länderna eller genom existerande utvecklingsbanker.

Rådet följde utskottets förslag och beslöt att ej företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

### 2.5.6 Havets resurser

Dåvarande rådsmedlemmen herr Helén hade i ett medlemsförslag om *havets resurser* hemställt att rådet skulle rekommendera ministerrådet att utreda möjligheterna att samordna de nordiska ländernas forskning om samt kartläggning och utnyttjande av havets resurser.

Utskottet pekade på det nordiska samarbete som en längre tid pågått på dessa områden. Utskottet framhöll också att alla de nordiska länderna aktivt deltar i samarbete i internationella organisationer när det gäller kartläggning och utnyttjande av havets levande resurser. Förslaget att de eventuella nordiska forskningsresurserna skulle knytas till det norska havsforskningsinstitutet i Bergen fann utskottet i och för sig rationellt. Med hänsyn till de olika förhållandena vid Östersjön och Atlantkusten kunde det dock enligt utskottets mening vara lämpligare att inrätta ett regionalt centrum i Sverige eller Finland. Utskottet konkluderade sitt uttalande med konstaterandet att det nordiska samarbete som pågick på området var tillfyllest, men underströk betydelsen av att detta skulle ske i internationell samverkan.

På utskottets förslag beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

### 2.5.7 Sjöfartspolitik

Herr Helén hade också väckt ett medlemsförslag om den *fria sjöfarten*. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att tillse att de nordiska länderna i internationella sammanhang verkar för att bevara den fria sjöfarten, varvid endast sådana inskränkningar bör accepteras som motiveras av u-ländernas speciella behov.

Utskottet konstaterade, att det redan etablerats ett nära och effektivt samarbete mellan de nordiska länderna på området både mellan myndigheter och näringslivsorganisationer, bl. a. inom OECD:s sjötransportkommitté. Utskottet ansåg, att man borde söka komma fram till lösningar som erkänner u-landspreferenser på skeppsfartens område samtidigt som man borde bekämpa tendenser till en ny sjöfartsprotektionism i förhållandet mellan industriländerna. Det ansågs värdefullt om rådet tar upp saker av sjöfartspolitik karaktär för att härigenom bidra till att göra den allmänna opinionen mera uppmärksam på betydelsen av det nordiska sjöfartspolitiska samarbetet. Ett uttalande från rådet kunde således ses som en form för gemensam deklaration om grundprinciperna för sjöfartspolitiken i de nordiska länderna. Utskottet underströk också att u-länderna borde ges speciella lätnader inom sjöfarten med hänsyn till att frakterna utgjorde en betydande valutautgift för dessa länder.

Mot utskottets förslag till rekommendation hade två finländska medlemmar reserverat sig. Dessa ansåg att rådet inte borde företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Enligt deras uppfattning var med-

lemsförslaget riktat mot den av u-länderna stödda s. k. linjekonferens-koden, som innebär att frakterna fördelas mellan exportland, importland och tredje land i proportionerna 40-40-20.

Utskottets betänkande föranledde livlig debatt i plenarförsamlingen mellan företrädare för utskottsmajoriteten, bl. a. herr Hernelius såsom utskottets talesman i saken, och reservanterna.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 3) till ministerrådet att tillse att de nordiska länderna i internationella sammanhang verkar för att bevara den fria sjöfarten, varvid endast sådana inskränkningar bör accepteras som motiveras av u-ländernas speciella behov. Rekommendationen antogs med 59 röster mot 8. En medlem avstod från att rösta.

#### 2.5.8 Nordiska investeringsbanken

Sedan avtalet om inrättande av den Nordiska investeringsbanken trätt i kraft den 1 juni 1976 och banken inlett sin verksamhet i augusti samma år, fann utskottet syftet med rekommendation nr 18/1975 angående *nordisk investeringsbank* uppfyllt. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

#### 2.5.9 Stöd till färöisk ekonomi

Till behandling i ekonomiska utskottet hade också varit ett medlemsförslag från en färöisk rådsmedlem om ett *räntefritt lån* på upptill 400 miljoner danska kronor till Färöarnas disposition för utbyggnad och ombyggnad av den färöiska produktionsapparaten.

Förslagsställaren hade under sessionen återtagit sitt medlemsförslag.

### 3 Generaldebatten

I generaldebatten, som fördes med utgångspunkt från Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet och rapporten från Nordiska rådets presidium om dess verksamhet sedan 24:e sessionen, deltog vid årets session 53 talare.

Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig under debatten statsminister Fälldin samt statsråden Ahlmark, Antonsson och Wikström. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av herrar Adamsson, Feldt, Knut Johansson i Stockholm, fru Kristensson, herrar Mellqvist, Palm, Palme och fru Skantz.

Flertalet anföranden i generaldebatten kom att präglas av att denna session var den 25:e i ordningen och således att ses som en jubileums-session.

Störst uppmärksamhet, åtminstone inom massmedia, kom de inlägg i generaldebatten att få som berörde de säkerhetspolitiska frågorna. Debatten initierades av den finländske kommunistledaren Saarinen, som



berörde den diskussion om den norska säkerhetspolitiken, som efter president Kekkonens besök i Norge under hösten 1976 förts i finländsk och norsk press. Inlägget bemöttes bl. a. av stortingsrepresentant Bratteli.

Råvaru- och resursfrågorna och möjligheterna till nordiskt energi- och industrisamarbete berördes av många talare liksom frågan om en nordisk TV-satellit och nordisk språkförståelse, arbetsmarknads- och arbetsmiljöfrågor samt jämställdhetsfrågor. Vidare presenterades i generaldebatten ett av de socialdemokratiska partierna och fackföreningsrörelsen i de nordiska länderna utarbetat handlingsprogram för det nordiska samarbetet.

*Statsminister Fälldin* inledde sitt anförande med att erinra om några grunddrag i den svenska utrikespolitiken. Statsministern framhöll att det nordiska samarbetet utgör en hörnsten i svensk politik och att Nordiska rådet varit och fortfarande är den fasta punkten för gemenskapen i Norden, ett centrum för nya initiativ och idéer. Det goda samarbetet som kommit till stånd mellan rådet och ministerrådet är utomordentligt betydelsefullt.

Som ett samarbetsresultat av praktisk och vardagsnära karaktär nämnde statsministern konventionen för gränskommunalt samarbete. Statsministern konstaterade dock att mycket återstår att uträtta inom det nordiska samarbetsfältet bl. a. när det gäller råvaru- och resursfrågorna. Samarbetet på nordisk basis skulle kunna bidra till ett effektivt utnyttjande av naturtillgångarna liksom av de finansiella och tekniska resurserna och därmed öka vår konkurrensförmåga gentemot övriga i-länder.

Energifrågorna kommenterades också av statsministern, som bl. a. framhöll att frågan om ett bilateralt samarbete mellan Norge och övriga länder på grundval av olje- och gastillgångarna i Nordsjön väckt det största intresset och kanske även de största förhoppningarna. De nordiska länderna räknade med att den nordiska aspekten skulle finnas med vid de avgörande besluten om tillgångarna i Nordsjön. Slutligen berörde statsministern i sitt inlägg behovet av ökad information om det nordiska samarbetet.

*Statsrådet Antonsson*, den svenske samarbetsministern, kommenterade i sitt inlägg den hårdexploatering som sker av naturresurserna. Energi- och resursslöseri måste hejdas och en medveten och framsynt resurs- och hushållningspolitik föras. Statsrådet Antonsson hänvisade till en inom ministerrådet företagen utredning rörande resurssituationen i Norden och framhöll att ministerrådet nu skulle överväga på vilka resursområden de största möjligheterna finns att utveckla ett nordiskt samarbete. Personligen ansåg statsrådet samarbetet inom industri- och energisektorn som ett av de viktigaste samsarbetsområdena.

Statsrådet Antonsson uppehöll sig också i sitt inlägg vid behovet av planering och forskning rörande möjligheterna att snabbt kunna tillgodogöra sig de alternativa energikällorna. Oljan och kärnkraften ansågs

inte innebära någon långsiktig lösning på de nordiska ländernas energi-problem. Kärnkraften bedömdes som en snabbt övergående parentes i utvecklingen på energiområdet. Statsrådet hänvisade till behandlingen i rådet av ett medlemsförslag om alternativa energikällor, av vilken fram-gått att en kartläggning företagits av pågående forskning och utred-ningar avseende alternativa energikällor. Härigenom hade ett visst un-derlag erhållits för att gå vidare i detta samarbete.

Statsrådet Antonsson föreslog även att man borde överväga att skapa ett nordiskt forskningsinstitut för alternativa energikällor.

*Statsrådet Wikström* behandlade i sitt inlägg huvudsakligen frågorna om en gemensam nordisk TV-satellit och det nordiska språksamarbetet. Genom utbytet via satellit mellan de nordiska länderna av radio- och TV-program står Norden inför en ny mediarevolution. Liksom vid ljud-radions och TV:s genombrott görs många invändningar mot denna ut-veckling. Statsrådet ansåg emellertid, att man inte skulle lamslås av de risker som anförts i debatten utan i stället medverka till att de möjlig-heter redovisas som en nordisk TV-satellit kan erbjuda. Statsrådet Wik-ström pekade bl. a. på fördelarna för de cirka 275 000 finländska invand-rarna i Sverige att få del av Finlands radios sändningar liksom motsva-rande förhållande för de ungefär 300 000 svensktalande i Finland att ta emot svenska radio- och TV-sändningar också i Finland. Statsrådet framförde också synpunkter på de problem, från bl. a. ekonomiskt och upphovsrättslig synpunkt, som måste utredas innan ställning kan tas till frågan om en nordisk TV-satellit.

Satelliten skulle även avsevärt bidra till en ökad språkförståelse mel-lan människorna i Norden, menade statsrådet och kom i detta samman-hang in på utredningsarbetet om det nordiska språkvårdssamarbetet och det nordiska språksekretariatet, som ministerrådet beslutat inrätta från 1 juni 1978.

Slutligen berörde statsrådet Wikström kvinnorepresentationen i nor-diska sammanhang och noterade att det är påfallande få kvinnor i sty-re~~l~~er och kommittéer inom Nordiska rådet. Ändring borde ske härvid-lag. Med fler kvinnor blir representationen mera rättvis och besluten bättre, slutade statsrådet.

Även *statsrådet Ahlmark* uppehöll sig i sitt anförande vid jämställd-hetsfrågorna och anslöt sig till av rådet framfört förslag om ett nor-diskt handlingsprogram för jämställdhet mellan kvinnor och män. Statsrådet ansåg att det finns goda förutsättningar för ett fördjupat sam-arbete i jämställdhetsfrågor och nämnde som viktiga samarbetsområden arbetsmarknaden, utbildningen, samhällsplaneringen och opinionsbild-ningen.

Statsrådet Ahlmarks inlägg omfattade i övrigt synpunkter på det ak-tuella konjunkturläget och på arbetsmarknads- och sysselsättningssitua-tionen. Statsrådet framhöll att ett meningsfullt arbete åt alla är ett

grundläggande mål för politiken i alla de nordiska länderna, något som också slås fast i det nordiska samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet från 1975.

Statsrådet kom också in på arbetsmiljöfrågorna och noterade att ett nära samråd förekommit mellan länderna vid utarbetande av nya arbetsmiljölagar och förslag därtill, vilket resulterat i en harmonisering av de viktigaste principerna i arbetsmiljölagstiftningen. Härvid erinrades om det intresse, som från rådets sida ägnats arbetsmiljöfrågorna och som föranlett ministerrådet att framlägga ett handlingsprogram på arbetsmiljöområdet.

*Herr Palme*, som var den förste svenske talaren i generaldebatten, pekade inledningsvis på några grundläggande drag i den sociala och ekonomiska utveckling som de nordiska länderna genomgått under de senaste 25 åren, drag som i huvudsak varit gemensamma för länderna.

Herr Palme kom också in på frågan om partipolitisering i Nordiska rådet och framhöll att partigrupperingarna kommit att spela en allt viktigare roll i det nordiska samarbetet, inte minst i rådets arbete. Mot bakgrund av det långvariga och djupa samarbetet inom nordisk arbetarrörelse hälsade herr Palme denna utveckling med tillfredsställelse.

Herr Palme presenterade ett av de socialdemokratiska partierna och fackföreningsrörelsen i de nordiska länderna utformat handlingsprogram för nordiskt samarbete som inom kort skulle slutligt fastställas. Mot bakgrund av uppfattningen att arbetet är grunden för all välfärd ägnas arbetslivets villkor stort utrymme i det gemensamma reformprogrammet. Det pekas bl. a. på att en gemensam syn på den ekonomiska politikens utformning bör eftersträvas. Ett gemensamt nordiskt arbetsmarknadsinstitut för utredning, forskning och information bör inrättas, arbetsförmedlingssamarbetet bör intensifieras, arbetsmarknadsöverenskommenheten bör kompletteras för att stärka invandrarnas ställning och samnordiska regionalpolitiska insatser rörande bl. a. kommunikationer och näringspolitik bör göras. Herr Palme framhöll vidare att den nordiska arbetarrörelsen vill aktivt medverka till att lägga förutsättningarna tillrätta för ett industriellt och energipolitiskt samarbete i Norden. Den nordiska investeringsbanken och industrifonden torde härvid komma att behöva ökad kapacitet.

Slutligen efterlyste herr Palme handlingsprogram av motsvarande art från andra partigrupper inom rådet.

*Herr Feldt* uppehöll sig också vid det socialdemokratiska handlingsprogrammet och berörde den ekonomiska politiken. Mot bakgrund av att de närmaste åren kommer att ställa stora krav på den ekonomiska politiken i alla våra länder, bör en undersökning göras angående gemensamma insatser för att möta dessa krav. Härvid hänvisades i handlingsprogrammet till två vägar för ett samarbete om den ekonomiska politiken. Den ena var att på det internationella planet söka påverka utform-

ningen i den ekonomiska politiken. Här pekades bl. a. på betydelsen av gemensamt nordiskt uppträdande i internationella sammanhang. Den andra vägen var, framhöll herr Feldt, att förstärka och utvidga samarbetet här i Norden för att skapa en gemensam försvarslinje mot både arbetslöshet och inflation.

Det socialdemokratiska handlingsprogrammet i vad det avsåg energisamarbete berördes av *herr Adamsson*, som framhöll att frågan angående ilandföring av olja och gas till de nordiska länderna borde prioriteras. Härvid pekades på utredningsarbetet rörande import av naturgas från norska delen av Nordsjön samt import av flytande naturgas med tankers. Herr Adamsson underströk att naturgasen i en framtid kan minska vårt oljeberoende från andra länder, men endast ytterst marginellt påverka vårt elkraftbehov. Herr Adamsson pekade på olika energisparmöjligheter, bl. a. industriell oljeeldning och fjärrvärme, där utbyte av erfarenheter och tekniskt kunnande mellan de nordiska länderna kan bli av stort värde. Strävandena att minska oljeförbrukningen bör kunna nås delvis genom energihushållning och ett utvecklat energisamarbete mellan de nordiska länderna. På längre sikt måste dock alla andra energikällor än oljan betraktas som alternativa med kärnkraften som det tunga inslaget, åtminstone fram till sekelskiftet. Herr Adamsson betonade att ökade insatser kommer att krävas på energiforskningens område, vilka bör utvecklas inom det nordiska energisamarbetets ram.

*Herr Knut Johansson i Stockholm* berörde i sitt inlägg arbetsmarknadspolitiska frågor sedda bl. a. i relation till det socialdemokratiska handlingsprogrammet. Herr Johansson underströk uttalandet i handlingsprogrammet att arbetet utgör grunden för all välfärd. Handlingsprogrammet innehåller i detta avseende, framhöll herr Johansson, mycket vittgående målangivelser med hänsyn till att industrisysselsättningen är vikande, nämligen förbättrad omsorg om barn och gamla, bättre vård för de sjuka, ökade möjligheter till utbildning och kulturell aktivitet. För att klara sådana övergripande uppgifter kan komma att behövas mycket långtgående fördelningspolitiska ingrepp, underströk herr Johansson.

*Fru Skantz* tog i debatten upp socialdemokratiska handlingsprogramets avsnitt om social- och familjepolitik. Fru Skantz underströk att det måste vara en grundläggande princip att ingen av ekonomiska skäl skall hindras från att ta i anspråk hälso- och sjukvårdens tjänster, barnomsorg, äldreomsorg eller annan samhällelig social service. Fru Skantz pekade på olika områden som berörs i programmet. Härvid omnämndes bl. a. att befintliga socialförsäkringssystem, som i de nordiska länderna är olika, bör vidareutvecklas. En inriktning mot förebyggande insatser bör ske för den framtida hälso- och sjukvården. Forskningen inom hälso- och sjukvården liksom fördjupad samverkan mellan denna och företagshälsovården är ett angeläget mål.

Fru Skantz redovisade också hur jämställdhetsfrågorna presenterats

i programmet. Jämställdhet mellan kvinnor och män måste vara ett genomgående krav i reformarbetet på alla samhällsområden, underströk fru Skantz, som också framhöll att arbetarrörelsen i sin familjepolitik förenar kraven på jämställdhet med kraven på ett barnvänligt samhälle. Samhällets barnomsorg bör utbyggas, föräldraförsäkring eller motsvarande införas, föräldrautbildning byggas ut.

*Herr Mellqvist* behandlade i sitt inlägg de viktigaste områdena av det nordiska trafiksamarbetet under rådets 25-åriga tillvaro. Härvid pekades bl. a. på den nordiska passöverenskommelsen, enhetliga post- och teletaxor, utbyggnaden av olika mellanriksvägar och utredningen om de tvärgående flygförbindelserna i de norra delarna av Finland, Norge och Sverige. Herr Mellqvist underströk också betydelsen av samarbetet inom Nordiska trafiksäkerhetsrådet. Beträffande Öresundsfrågorna, som behandlats inom Nordiska rådet sedan dess tillkomst, noterade herr Mellqvist med beklagande att tidigare arbete hittills inte givit några konkreta resultat och att utredningsarbetet fortfarande pågår. Herr Mellqvist berörde också det handlingsprogram på turismens område, som är att förvänta från ministerrådet och vars huvudmål är att främja internordiskt resande. Härvid underströks den betydelse som en ökad turism kan få för glesbygderna.

*Herr Palm* uppehöll sig i sitt inlägg bl. a. vid behovet av en ökad information om det nordiska samarbetet och de initiativ som under senare år tagits för att förbättra denna. Herr Palm ansåg att det krävs betydligt aktivare insatser av politikerna själva för att en fördjupad kunskap om det vardagliga nordiska samarbetet skall nås. Även frågan om bättre kontroll och insyn i rådets arbete togs upp av herr Palm. Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. herr Palm angående en översyn mera generellt av rådets arbetsformer. Medlemsförslagets förverkligande skulle innebära en utbyggnad av det arbete som utförs inom rådets budgetkommitté och skulle innebära en betydande förbättring av insynen och möjligheter till påverkan av rådets arbete.

*Fru Kristensson* yttrade sig i generaldebatten med anledning av ett inlägg från en dansk rådsmedlem, ordförande i rådets juridiska utskott, som bemötte de synpunkter på den danska gränskontrollen som fru Kristensson framfört i en intervju i svensk press.

Fru Kristensson underströk i sitt inlägg att det öppna samhället och passfriheten värderas högt i de nordiska länderna. Danmark har dock ett utsatt läge och det är inte praktiskt möjligt att upprätthålla en fullständig kontroll av dem som reser in i landet. Fru Kristensson ansåg att man bör söka bedöma på vilket sätt de två till synes oförenliga önskemålen om det öppna samhället och kravet på en ökad effektiv kontroll skall kunna kombineras. Här skulle ett förstärkt nordiskt samarbete vara av värde, menade fru Kristensson.

4. *Nordiska rådets jubileumshögtidlighet med utdelning av rådets litteraturpris*

Rådets 25-åriga tillvaro högtidlighölls vid en ceremoni i Finlandiahuset i Helsingfors den 2 april 1977. Till jubileumssessionen hade inbjudits personer, som varit med om att skapa och sätta sin prägel på rådet. Från Sverige deltog professorerna Nils Herlitz och Bertil Ohlin jämte regeringsrådet Gustaf Petrén. Professor Ohlin höll högtidstalet vid ceremonien, vid vilken även rådets litteraturpris för år 1977 utdelades till den finländske författaren Bo Carpelan.

**Rekommendationer och yttranden antagna vid Nordiska rådets 25:e session****REKOMMENDATIONER***Nr 1. Samarbete beträffande hantering och lagring av radioaktivt avfall*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å undersøke mulighetene for nordisk samarbeid om intensivt forskning og om andre spørsmål vedrørende hantering og lagring av radioaktivt avfall, herunder iaktta det internasjonale samarbeid på dette område.

*Nr 2. Avtal om kommunalt samarbeid över de nordiska riksgrensarna*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å foranledige at en avtale om kommunalt samarbeid over nordiske riksgrenser mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige blir inngått, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 22/e.

*Nr 3. Samverkan för att bevara den fria skeppsfarten i internationella sammanhang*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å påse at de nordiske land i internasjonal sammenheng virker for å bevare den frie skipsfarten, hvorved bare slike innskrenkninger bør aksepteres som motiveres av utviklingslandenes spesielle behov.

*Nr 4. Handlingsprogram för samarbete inom byggsektorn*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et nytt handlingsprogram med tilhørende prosjektprogram for nordisk samarbeid innen byggsektoren, vesentlig i samsvar med ministerrådsforslag B 21/e. Det forutsettes at handlingsprogrammet gjennomføres under hensynstaken til mulige uønskede sosiale bivirkninger og i nær kontakt med de berørte parter på det nordiske arbeidsmarked, bl. a. om arbeidsmiljøet på et friere nordisk byggmarked.

*Nr 5. Samarbete beträffande utvecklingsländerna*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. å fortsette og utvide samordningen av de nordiske bistandsinnsatser innen Oslo-konvensjonens ramme,

2. å sørge for at det blir foretatt en utredning om det framtidige nordiske samvirke når det gjelder relasjoner og samarbeid med utviklingslandene, samt formene for disse. Utredningen bør bl. a. klarlegge mulig-

hetene for å utarbeide konkrete, årlige planer for det nordiske samarbeid og de felles nordiske prosjekter innen utviklingshjelpen med sikte på å utnytte de fordeler for utviklingslandene som innføring av landprogrammering på nordisk basis og en koordinering av de nordiske lands innsats kan innebære, og

3. å påse at de nordiske land fortsatt aktivt samvirker for at utviklingslandenes berettigede interesser tilgodeses ved internasjonale handelspolitiske forhandlinger.

*Nr 6. Förkortning av arbetstiden*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda de samhällsekonomiska och sociala konsekvenser som en betydande arbetstidsförkortning kommer att medföra.

*Nr 7. Nordiskt institut för arbetsmarknadsfrågor*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att företaga en utredning syftande till att undersöka möjligheterna till att upprätta ett nordiskt arbetsmarknadsinstitut.

*Nr 8. Handlingsprogram på arbetsmiljöområdet*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att fastställa ett nordiskt handlingsprogram på arbetsmiljöområdet i enlighet med framlagt ministerrådsförslag och

2. att därvid särskilt beakta följande punkter:

a. utarbeta förslag till en nordisk arbetsmiljökonvention,

b. etablera ett partssammansatt nordiskt samarbetsorgan för arbetsmiljöforskning,

c. utreda förutsättningarna för inrättandet av en nordisk fond för arbetsmiljöforskning,

d. utreda förutsättningarna för inrättandet av en samnordisk databank för arbetsmiljöforskning,

e. vidtaga åtgärder i syfte att förbättra statistiken över yrkessjukdomar och sjukdomssymptom som kan misstänkas vara orsakade av förhållanden inom arbetslivet,

f. utreda förutsättningarna för inrättandet av ett centralt nordiskt produktkontrollorgan,

g. vidtaga ytterligare åtgärder för att kartlägga förekomsten av psykosociala faktorer i arbetslivet samt

h. vidareutveckla det nordiska samarbetet i gränsvärdesfrågor.

*Nr 9. Program för samarbete på social- och hälsovårdsområdet*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att antaga ett program för samarbete på social- och hälsovårdsområdet i enlighet med framlagt ministerrådsförslag samt att kontinuerligt och i fortlöpande samverkan med Nordiska rådets organ vidareutveckla och fördjupa det nordiska samarbetet på social- och hälsovårdsområdet.



*Nr 10. Samnordisk insats mot trafikonykterheten*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

I. at det gennemføres et samnordisk program for å motvirke alkoholbruk i trafikken, inklusive rutinekontroll i samtlige nordiske land, samt øket informasjon om alkoholens innvirkning på kjøreferdigheten og de ulykkesrisiki dette medfører i trafikken,

II. å arbeide for harmonisering av nordisk lovgivning mot alkoholbruk i trafikken og,

III. å arbeide for kartlegging av rus- og bedøvende midlers innvirkning på føreres kjøprestasjon samt å arbeide for utvikling av metoder for å fastslå om førere av motorkjøretøyer er påvirket av slike emner.

*Nr 11. Förbättring av barnens trafikmiljö*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

1. å arbeide for bedre trafikmiljö med henblikk på øket beskyttelse av barn i trafikken,

2. å arbeide for utbygget informasjon om barn og trafikk til vedkommende myndigheter og samfunnsplanleggere, bilførere, foreldre og andre som har oppsikt med barn,

3. å arbeide for at det pågående nordiske samarbeide vedrørende trafikkundervisning i skoler utbygges ytterligere.

*Nr 12. Handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att snarast framlägga ett samlat handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden och i det nordiska samarbetet.

*Nr 13. Undervisning i nordiska språk vid utländska universitet och läroanstalter*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka och lägga fram förslag om hur undervisningsutbudet i nordiska språk vid utländska universitet och läroanstalter skall kunna ökas genom nordiskt samarbete om insatserna.

*Nr 14. Utförsel av antikviteter från de nordiska länderna*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

1. att vidtaga åtgärder för att lagstiftningsvägen skapa ett skydd mot utförsel av kulturföremål av musealt eller antikvariskt värde från respektive land samt

2. att sträva till att den nordiska lagstiftningen om skydd mot utförsel av sådana kulturföremål harmoniseras utan att skyddet i något enskilt land därvid försvagas.

*Nr 15. Forskningssamarbete rörande lantbrukskooperationen*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att stödja det nordiska forskningssamarbetet rörande lantbrukskooperation.

*Nr 16. Undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utföra en undersökning av utvecklingen av kulturkonsumtionen i de nordiska länderna med särskild hänsyn till hur den internationella masskulturindustrin påverkar kulturlivet.

*Nr 17. Samarbete mellan fonogramarkiven i de nordiska länderna*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att utveckla samarbetet mellan fonogramarkiven i de nordiska länderna och särskilt undersöka möjligheterna att upprätta en samnordisk datakatalog över fonogram.

*Nr 18. Samarbete för att öka spridningen av nordisk film inom Norden*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka och lägga fram förslag till ett permanent samarbete med syfte att öka spridningen av nordisk film inom Norden.

## YTTRANDET

### Nr 1.

Yttrandet har följande lydelse:

1) Nordisk Ministerråd anmodes om, i det omfang der måtte vise sig behov derfor, at tage de nødvendige initiativer til at koordinere arbejdet med forberedelsen af ny lovgivning om ægteskabets økonomiske retsvirkninger således, at såvel indhold som tidspunkt for lovforslags fremsættelse bliver sammenfaldende i så vidt omfang, som det er muligt.

2) Nordisk Ministerråd opfordres til gennem en koordination af arbejdet med problemerne omkring ikke-ægteskabelige samlivsforhold at søge at skabe grundlaget for gennemførelse af ensartede retsregler på det økonomiske område.

3) Nordisk Ministerråd opfordres til også efter afslutningen af arbejdet i den af embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål nedsatte arbejdsgruppe vedrørende dataflugtproblematikken permanent at lade disse spørgsmål være undergivet særskilt opmærksomhed med henblik på at sikre den bedst mulige koordination af national lovgivning samt at overveje og tage initiativ til eventuelle fællesnordiske løsninger i form af f. eks. en konvention, hvis der måtte opstå fare for integritetskrænkelser, som ikke tilstrækkelig effektivt kan imødegås gennem anvendelse af de nationale retsforskrifter.

4) Nordisk Ministerråd opfordres til at afslutte overvejelserne af, hvorledes et nærmere nordisk samarbejde vedrørende mulighederne for at videreføre den udvikling af de strafferetlige sanktioner, som har fundet sted i de seneste år, kan etableres, og fremlægge en rapport om disse overvejelser snarest og om muligt inden Nordisk Råds session 1978.

(juridiska utskottet)

### Nr 2.

Yttrandet har följande lydelse:

1. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å foranledige at arbeidet med utredningen om den nordiske råvare- og ressursituasjon raskt blir ført fram til en presisering av de områder hvor et dypere nordisk samarbeid er hensiktsmessig. Det forutsettes at den endelige utredning blir forelagt Nordisk Råd.

2. Rådet vil henstille til Ministerrådet om snarest å klarlegge mulighetene for samarbeid mellom Finland, Norge og Sverige basert på for-

utsetningen om at det gjøres olje- og gassfunn utenfor Nord-Norge som det vil være økonomisk forsvarlig å utnytte.

Rådet anser at den foreliggende rapport om mulighetene for ilandføring av gass fra Nordsjøen enten direkte til Jylland og videre til Sverige eller til Møre over Sverige til Jylland, vil være en verdifull bakgrunn for de nordiske lands videre forberedelser til forhandlingene om utnyttelse av gassen.

Rådet har med interesse notert seg den fortløpende dialog mellom Ministerrådet og Embetsmannskomiteen for industri- og energipolitikk om aktuelle industripolitiske spørsmål.

Rådet, som ikke har noe å innvende mot at Nordisk Industrifond fortsatt har ansvaret for det videre nordiske energi-FoU-samarbeidet, vil understreke at dette arbeid bør gis høy prioritet.

3. Rådet støtter Ministerrådets oppfatning at det er betydningsfullt at hvert nordisk land gjennom sin økonomiske politikk kan opprettholde et aktivitetsnivå som også får gunstige virkninger for de øvrige land.

4. Rådet vil understreke betydningen av samordningen av de nordiske lands forbindelser og holdninger i de internasjonale fora, hvor økonomiske spørsmål er til behandling.

5. Rådet understreker betydningen av at de nordiske lands opptreden i internasjonale organisasjoner blir koordinert i vid utstrekning under arbeidet for en ny økonomisk verdensordning.

6. Rådet støtter Ministerrådets oppfatning at man snarest bør søke å få fram et betryggende grunnlag for å ta stilling til og å finne løsninger på aktuelle kjernesikkerhetsspørsmål.

(ekonomiska utskottet)

### Nr 3.

Yttrandet har följande lydelse:

I. Gemensamma åtgärder bör skyndsamt vidtagas för bekämpningen speciellt av bruket av tunga narkotiska preparat som morfin, morfinbas och heroin.

II. Ändringarna i den nordiska läkaröverenskommelsen beträffande principer för vinnande av specialistkompetens bör snarast träda i kraft.

III. Överenskommelsen om internordisk giltighet för recept bör träda i kraft i april 1977.

IV. En tidsplan för slutförande av arbetet med upprättandet av ett nordiskt hälsokortsystem bör fastställas.

V. En överenskommelse, om att förmedling av arbetskraft till primär- och sekundärkommuner eller motsvarande rekommenderas ske via den offentliga arbetsförmedlingen, bör ingås mellan Finland och Sverige.

VI. Det nordiska samarbeidet beträffande yrkesvägledarutbildning bör ges hög prioritet i ministerrådets arbete.

VII. Utredningen om nordiskt utbyte av förvaltningstjänstemän bör snarast slutföras och resultaten därav delges Nordiska rådet.

VIII. Ett reviderat nordiskt handlingsprogram på miljövårdsområdet bör utarbetas till rådets 26:e session.

IX. Danmark bör skyndsamt ratificera konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö. De nordiska länderna bör samfällt verka för en snabb ratifikation av övriga, icke-nordiska signatärmakter.

X. Ett nordiskt handlingsprogram för samarbete i jämställdhetsfrågor bör utarbetas och föreläggas Nordiska rådets 26:e session.

XI. Arbetet med att skydda och bevara särskilt värdefulla myrmarker i de nordiska länderna bör utvidgas och intensifieras.

(social- och miljöutskottet)

#### Nr 4.

Yttrandet har följande lydelse:

1) Nordisk Ministerråd anmodes om å fremskynde behandlingen av spørsmålet om flyforbindelser mellom de nordlige delene av Norge, Sverige og Finland. Det er særlig viktig at Ministerrådet så snart som mulig, på grunnlag av utredningen og innkomne remissuttalelser, avgjør hvilke flyruter som skal opprettes.

2) Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å prioritere i større grad enn hittill arbeidet med å harmonisere de forskjellige trafikktekniske bestemmelser som fremdeles utgjør hindringer for utbygging av den internordiske veitrafikk.

3) Nordisk Ministerråd anmodes om å utforme forslag til finansiering av mellomriksveier som fremmer utbygging av slike forbindelser bedre enn någjeldende ordning.

4) Nordisk Råd legger betydelig vekt på den påbegynte kartlegging av trafikkproblemene i grisgrendte strøk (glesbygd), og forutsetter at den vil oppfølges med konkrete prosjektforslag, slik som antydnet i Ministerrådets beretning.

5) Nordisk Råd gir sin tilslutning til at utgiftene for Nordisk Komité for Transportøkonomisk forskning overføres til Ministerrådets budsjett, hvilket er i overensstemmelse med budsjettkomitéens ønskemål om best mulig oversikt over felles nordiske utgifter.

6) Nordisk Råd noterer og uttaler sin anerkjennelse for det nordiske trafikk sikkerhetssamarbeide som utføres i Nordisk Trafikksikkerhetsråds regi. Samtidig henstiller Nordisk Råd til Ministerrådet å redegjøre også for det nordiske sikkerhetsarbeide vedrørende andre trafikksektorer enn veitrafikken.

7) Nordisk Råd forutsetter at lovgivningsarbeidet vedrørende påbudt

bruk av styrthjelm för motorsyklister og mopedister påskyndes, og at loven må tre i kraft i de enkelte land snarest mulig.

8) Nordisk Råd imøteser med stor interesse et handlingsprogram for nordisk samarbeide på turistområdet, og forutsetter at et ministerrådsforslag så snart som mulig vil kunne behandles i Nordisk Råds trafikkutvalg med henblikk på at Nordisk Råd vil kunne ta stilling til det ved Rådets 26. sesjon.

(trafikutskottet)

## Nr 5.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordiska rådet anser,

1. att anslaget till Nordiska kulturfonden skall skrivas upp betydligt,  
2. att det till rådet bör lämnas en samlad redovisning för de medel utöver kulturbudgeten som på nationellt plan anvisas för sådan verksamhet som faller inom ramen för kulturavtalet,

3. att förutsättningar bör skapas att årligen anordna nordiska universitetskurser i historia,

4. att samarbetet beträffande jämförande nordisk samhällsforskning bör byggas ut i enlighet med *rek. nr 15/1975* och

5. att konkreta planer för folkrörelsernas deltagande i det nordiska samarbetet bör framläggas i god tid före utgången av den försöksordning som gäller stöd till samarbete mellan de nordiska folkbildningsorganisationerna.

(kulturutskottet)



